

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, belső-szolnokmegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Inczédy Sámuel nyúg. ezredes-elnök, Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök, Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br., Kőváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye-múzeum öre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Beszterczéről: Csernátoni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Gelich Richárd, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szász Róbert, Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszere-dából: Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos, Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lóvei Klára, Magyar Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre. K., Weress Sándor. **Losoncraól:** Kováts Sándor. **Lugosról:** Dengi János dr., **Maros-Bogátról:** Tokaji Etelka. **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond **Nagy-Sajórról:** Sebestyén József. **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyhá-záról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele. **Sepsi-Szent-Görgyről:** Várkonyi Endre. **Székely-Udvarhelyről:** Ugron Gábor, Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr., **Alsó-Szóvát:** Dézsi Mihály **Tokajból:** Mezőssy László. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vácraól:** Fornét Kornél. **Vizaknárról:** Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: *Nagy Gyula* tanár. Fényképészek: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

(Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetéseket is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczai üzletében.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. Díszes borítékba kötve az I. évf. ára 5 frt.

TARTALOM :

	Oldal
Az öreg honvédek gárdája. 48—49.	173
Okmánytár. Görgői rehabilitálására vonatkozó jegyző-könyv.	174
Kérdés. Egy puritán honvéd.	175
Pöltenberg és a kápolnai csata. (Felelet a Klapka czáfolatára.) Zámelli Lajos ezredestől	175
Köszönet, a melyben még sincs köszönet.	175
Honvéd-egyletek köréből :	
Honvéd-egyletek köréből: A csanádmezei honvéd-egylet nyilatkozata, Kemény Mihály. A brassói honvéd-egylet nyilatkozata, Jeszenszky István, egyl. elnök. — A hajdú-kerületi honvéd-egylet, Kiss Ferencz, jegyző. — A szabadkai honvéd-egylet nyilatkozata, Maláchowzki László, egyl. jegyző. — A hevesmezei honvéd-egyletből, Földváry Kálmán, ideigl. elnök — A tordai honvéd-egyletből, Szentgyörgyi József, 1848—49-beli huszár-száz. — A kolozsvári és kolozsmezei honvéd-egylet rendkívüli közgyűlése. — A kolozsvári honvéd-egylet választmányi gyűlése. — Fohász a honvédek jó szelleméhez. Egy huszár 48—49-ből. — A honvégyűlés elhalasztása. — Honvédek vasuti jegyei. — Az országos gyűlés ügyé. — Honvédek koldulása Sz.-Fehérvárt. Horváth Gábor, nyug. honvéd-hadnagy. — Nyilatkozat. A szerkesztőség. — Mikár Zsigmondhoz.	176—181
Adatok herczeg Woroniczki szabad-vadász csapatának történetéhez. Tenki Sándor, akkor, mint alvadász.	181

Halálozások:

Gyergyóban 1890—92-ben elhalt székely honvédek névsora. — Árvay László. — Évva Károly. — Harai Fejér Elek. — Futó Sámuel. — Nagybányai Horthy Gyula. — Jenői Jeney István. — Lehotkay Lajos. — Kézdi-polyáni Páll Albert. — Róth József. — Vajkay Károly. 182—184

Különlélek:

Október 1-én megjelenő számunk. — Kossuth Lajos születése. — Kossuth amerikai arczképei. — Zámelli ezredes. — Lapunk mai és következő számaina. — Lövei Klára levele. — Szabadságharcos emléke Nagy-Váradon. — Mellékletet adunk. — XVI. társas-estély. — Teleki Blanka rajza Kufstein váráról — Az „Aranykönyv“ ismertetése. 184

Szerk. üzenetek:

Egy öreg honvéd.

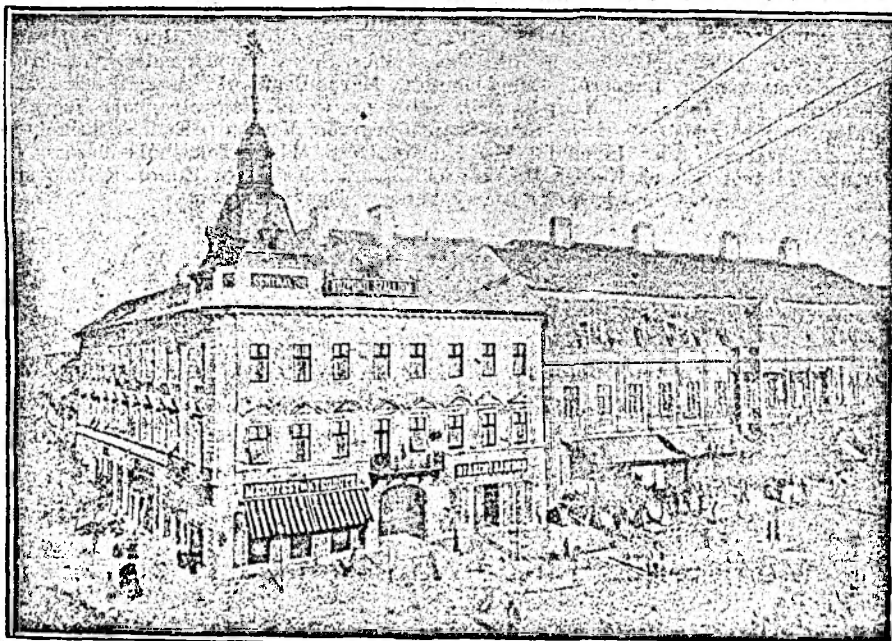
Mikár Zsigmond körlevele — Szabadságharcsi képek, történelmi és népies füzetek. — Kérelem. — A kiadóhivatal vezetése. — A főszezon beálltával. — Hirdetések.

Mikár Zsigmond körlevele.

Mikár Zsigmond központi főjegyző egy három oldalra terjedő körlevelet nyomtatott, nem tudjuk ki költségén s ebben zavaros és homályos közmondatokkal, becses személyének nagy fontosságot tulajdonítva, nagy képüsködve igyekszik a maga szennyesét tisztára mosni. Bevezető soraiban a fővárosi lapokat szidja meg, hogy miért nem árulnak vele egy gyékényen?

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza
KOLOZSVÁRT,

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utczára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérre, a goth székes-egyházra és három főutczára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szoba-árak. Minden szobában árjegyzék. Tisztaság és pontos szolgálatra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely bálok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felölös szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN.
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múz. őre címére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Az öreg honvédek gárdája.

A regék világába illő nagy tettekben gazdag kornak bajnokai közül 25—28 ezer még élő tanuja szabadságharcunk örökké nevezetes éveinek. Szerencse ez rájuk az élőkre, de szerencse főleg az utánuk következett nemzedékre, mely ha öreg kort ér, unokáinak büszkén és lelkesedéssel fogja elbeszélni, hogy ő még kezét csókolhatott Kossuth Lajosnak, szabadságunk világitó oszlopának, beszélt Inczedy Samuval, a piszkii csata hőseivel, találkozott Euda, Komárom, Arad várának védői közül többekkel, színről-szinre látta Gábor Áron segédtsíztjeit, beszélgetett az emigráció kiválóbb férfijaival, élő szóval sokat beszéltek előtte élményeikből a Nagy-Szeben, Gyula Fehérvár, Arad, az Új épület, Kufstein s több külföldi vár és város sötét, nehéz börtöneinek sulyos éveket átszenvedett lakói, — együtt utazott a hazáért, *névleg* felakasztott hősökkel s mindezeknek ajkairól hallotta a nagy napok eseményeinek egyes részleteit. Az unokák megilletődve fognak tekinteni ősz nagyapjukra, a ki szemükben oly nevezetes férfi, hogy e nagy kor e félisteneivel még személyesen is találkozott. A szabadságharc letűnt daliái pedig, mint igazi heroszok büvös égi fényben fognak kidomborodni s megjelenni a fiatal képzelet által festett képen.

Ez így lesz és helyesen lesz így. Nagy tettek és nemes példák színezve a képzelet idealizáló varázsával, lelkesítik a fiatalságot arra, hogy a mit az apák kivívtak, azt a fiuk és unokák, ha szükséges életük és vérük árán is megtartsák; a mit az öregek megkezdték, azt ők befejezzék; a mit terveztek, azt megalkossák s a hazaszeretetet, szorgalom és szellem mindenható erejével oda törekedjenek, hogy erkölcsökben, hazaszeretletben és alkotásokban soha se maradjanak apáik és nagyapáik mögött.

Tisztes a kor, melyet honvédgárdánk mindenik tagja elért. Még tisztesebb a kör, a melynek tagja lehet.

A nehéz, megpróbáltatásokban, szenvedésekben, halált megvető küzdelmekben, fogságban, bujdosásban átélt kor után feladatuk ma már nagyon kellemes a honvédeknek.

Feladatuk: a nagy tetteket, a puritán erkölcsöket a fiatalság előtt példázni, a magyar nemzet jellem vonását képező egyeneslelkűség, nyíltszívűség, hátország, önfeláldozás, lovagiasság és a bajnoki erények plántáit a fiatal szívekbe elültetni, a történelmi események elbeszélésével szép hazánk szeretetének erényét lelkükben aczélni.

És örömmel konstatáljuk, hogy ezt a szép feladatot a nemes gárda betölti. Együtt érez, együtt van a fiatalsággal a nemzet szent ünnepein s midőn megifjodott lelke átröppen a multak eseményein, szeme a jövőn, a nemzet virágjain, a fiatalságon akad meg, szíve megnyílik s az ajkáról elhangzó szavakba foglalt elbeszélés mint termékeny magvak a szívbe hullanak, hogy azokból a hazaszeretet, lelkesedés és jellem-szilárdság virágai növekedjenek.

De a mennyire kellemes a feladata a nemes gárdának, ép oly ovatosnak kell lenni eme feladata betöltésénél.

Kerülni kell mindazt, a mi e feladat körén kívül esik, a mi a gárdát a hétköznapi emberek társaságával egy rangba helyezi, a mi homályt vet a multak eseményei által fejük fölé vont fényövre, vagy a mi testületüket a megbélyegzésnek csak árnyékával is illethetné.

Szóval feladatuk körén kívül eső minden oly cselekmény, mely a nemzet összeségének elismerésével, szeretetével, helyeslésével és tiszteletével nem találkozik, elkerülendő.

A nemes gárda a nagy napokban tetteivel az ellenség becsülését is kitudta vivni. Ma találkoznak működésében olyan tettekkel, melyek visszatetszést, rossz benyomást keltenek országszerte, melyek a hazaszeretetet s a honvédek iránt nyilvánuló idealis tisztelet épentartására egyáltalán nem alkalmasak.

Ide tartozik a Görgey rehabilitálási kérdése. Multi első cikkünkben utaltunk erre, most egy-két szóval kifejtjük, hogy ez nem a honvédgárda feladata, hanem a történet-írás feladata lett volna. Az a maga természetes útján békésen, a kedélyek felizgatása nélkül megoldotta volna ezt a kérdést s elégtételt szolgáltatott volna annak a férfinak, a kit meglehet a történelem bizonyító ereje szerint egy kiejtett szó s egy milliók szívében viszhangra kelt érzelem a tettei után

nem helyesen minősített. Minden elszórt dolog visszahatást szül, mint azt épen e tárgynál a honvéd-egyletek jegyzőkönyve, melyet okmánytárunkban közlünk, bizonyítja.

Visszahatást szül és késlelteti a helyes megoldást. Helytelen volt a Henczi-koszoruzás napirendre vétele, mint azt az egész nemzet vizsgálta.

Végre helytelen, hogy egy megtévedett elmének tért engednek, hogy a nemes gárda legkiválóbbjai nevében tudva nem igaz dolgokat kiabálhasson az egész ország előtt, alattomos és nem tiszta műveleteket végezzen s tisztességes testületeket sértegessen. Rosz indulatu kinövések támadhatnak a legépebb testen, de ezt nyomban ki kell irtani, mert ha erre a test erőtelensége szervezetet megfertőzteti. Az ilyen cselekményeket elkövetőt azért is el kell távolítani, mert eme tények ellentétben állanak azzal az erkölcsi tisztasággal, melyet a nemes gárdának példázni kell; az ilyen cselekedetek összetépi az a glóriát, melyet a nemzet lelkesedése és szeretete tesz ragyogóbbá s az egész országgal ráolvastatják a gárdára azt, hogy:

„Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért“

48—49.

Okmánytár.

E történelmi okmány kiadására két körülmény utal. 1. A Görgey rehabilitálását aláírt okmány eredetije meg van a Nemzeti Múzeumban. Ennek hitelesített másolata pedig a kolozsvári orsz. ereklye-múzeumban őriztetik. Eredetije az orsz. honvéd-egylet közp. irodájában van meg. 2. Képet ad ez arról, mennyire indokolt és céltalan mindama dolgok szönyegre hozatala, a melyek a honvédgárda feladatai közé nem tartoznak. E jegyzőkönyv felelevenítéséből a honvédek tanuságot vonnak a jelen mozgalomra nézve is.

Jegyzőkönyvi kivonat.

Felvétetett az 1848—49-es honvéd-egyleteknek 1885-dik évi márczius hó 9-dik napján, Budapesten, a megyeház termében tartott országos honvéd-gyűléséről.

Elnökölt Tisza László, mint a honvéd-egyletek központi választmányának elnöke; a jegyzői teendőket Tóth János választmányi jegyző végezte.

20.

Felolvastatott Krudy Gyula, Székely Benedek, Gaál Elek és Margitay Gyula szabolcsmegyei honvéd-egylet küldöttjeinek következő indítványa:

„— Mondja ki az országos honvéd-gyűlés, mint e kérdésben egyedül illetékes forum, miszerint a Görgey Arthur 1848—49-diki szabadságharcunk fővezére érdekében 1884-dik évi május hó 30-dik napján bajtársaink egy kis töredéke által kibocsájtott és a történelem meghamisítására s ez által az utókor félrevezetésére célzó nyilatkozat aláíróinak egyoldalú eljárását rosszalja s azt ünnepélyesen elutasítja — nem csak, de sőt ezzel szemben — menten minden szenvedélyességtől, komoly, higgadt, tárgyilagos megfontolás után, Isten és ember előtt nyilatkoztatja: hogy a nemzet közvéleménye által már

35 év előtt Görgei Arthurra kimondott honárulás vádját föntartja, őt a hazára erkölcsileg halottnak nyilvánítja.“

Ezen indítványnak felvétele zajosan kívántatván, több ellene s mellette történt felszólalás után elnök azt a kérdést teszi fel: kívánja-e a közgyűlés ezen indítványnak tárgyalás alá való felvételét? avagy napirendre tér felette? a mit szivből eredő meleg szavakban ajánl.

Jankai József névszerinti szavazás iránti kérelmet nyújtott be, mely, miután a szabályoknak megfelelő módon kellő számú tagok által volt aláírva, elnök kijelentette, hogy a határozat névszerinti szavazás alapján fog kimondatni; ennél fogva kik a felolvasott indítványnak félretételével a napirendre térés mellett szavaznak, azok *igennel*, kik pedig a szabolcsmegyei honvédtársak indítványa mellett nyilatkoznak, azok *nemmel* fognak szavazni s kijelölvének ennek értelmében az igennel szavazók jegyzésére Morzsányi Sándort, a nemmel szavazók jegyzésére pedig Margitay Gyulát s a távollevők jegyzésére pedig Lázár Mihályt; a szavazás megejtetvén, eredményezte, hogy a jelenvoltakból 69, azaz hatvankilenc nemmel, 61, azaz hatvanegy igennel szavazott, 25 tagja a gyűlésnek távol volt. Elnök ennek alapján kimondotta a határozatot, hogy:

„az orsz. honvédgyűlés 8, azaz nyolcz szavazattöbbséggel a szabolcsmegyei honvéd-egylet indítványát tárgyalni kívánja.“

21.

A tárgyalás megindulván, három órán át tartó számos felszólalás történt, főleg a tárgyalás mellőzését indítványozó és pártoló értelemben, mire számosan türelmetlenül és zajosan követelték a szavazást. A napirendre térést magában foglaló indítványhoz akkor Visontai Kovács László k. b. tag meleg szavakkal kísért indokolással következő módosítványt nyújtotta be:

„A szőnyegen forgó kérdés már is oly keserű visszavonásra nyújtott alkalmat, hogy az országos gyűlés belátva azt, hogy ezen indítvány feletti vita, akár egyik, akár másik irányban dőljön el, abból az 1848—49-diki szabadságharc még élő tagjainak egymás iránti szeretete, ragaszkodása és támogatása nemcsak hogy gyarapodni nem fog, de sőt azok jól megindult közös ügyének csak is ártalmára lehet: a felvetett kérdés feletti vitát ezennel beszüntetvén, napirendre tér s az ítélethozást az egymással ellenkező véleményeknek tiszteletben tartása mellett a *történetírás feladatául tekinti.*“

Mely indítványát felszólaló a honvédség kölcsönös egyetértésének megmentéseül ajánlván, számosan még felszólaltak, annak elfogadását ajánlván.

Végre a folytonos zajongó többség kívánságára elnök feltette a kérdést ekképen:

„Elfogadtatik-e a szabolcsi indítvány igen vagy nem? mire a folyton növekvő zajongás lecsillapulván, elnök felhívja a gyűlést, hogy „kik a szabolcsi indítványt elfogadják, álljanak fel,“ erre a *félreismerhetlen* többség felállván, elnök kijelenti, hogy:

„a többség a szabolcsi indítványt elfogadta.“

K. m. f.

Tisza László, elnök. Tóth János, jegyző.

A jegyzőkönyv hitelül Gegeon László 48—49. honvéd alezredes, Schneider Antal 48—49. honvéd fő-törzsorvos, V. Kovács László 48—49. honvéd százados.

Kérdés.

Kaptuk a következő levelet.

Tek. Szerkesztőség! Kérem sziveskedjék becses lapja útján megkérdezni Mikár Zsigmond-tól: minek nézi ő a honvéd-testületet? *Hülyék, második gyermekek, vagy gazemberekből* álló társaságnak nézi? Ép testü, tiszta jellemű emberek-ből álló társaságtól legalább is merész dolog azt kívánni, hogy tudva elkövetett nem igaz mondasokat acceptáljanak és az erkölcsi érzés különös elfajulása szükségeltetik ahhoz, hogy méltatlanul sértegensünk tiszteletreméltó testületeket, a melyeknek sem tisztaságához, sem hazafiasságához kétség nem fér.

Ilyen sértéseket követett el a Szeged város hatósága ellen, a szegedi és kolozsvári honvéd-egylet ellen s az egész honvédség testülete ellen azzal a csunya aknamunkával gyanusítva minket, a mit ő végez.

Azokat pedig, a kiknek nevét aláírta a kibocsátott sértő, gyanusító és rágalmozó köriratokban, tisztelettel kérdem: elismerik a honvédség, a közönség és az ország színe előtt, hogy tudtokkal, beleegyezésükkel sértegetett Mikár? S immár a minden oldalról hivatalos adatokkal beigazolt s Mikár által tudva elkövetett nem igaz mondasokat és sértéseket aláírják a történelem előtt is?

Debreczen, 1893. szept. 14.

Egy puritán honvéd.

Pöltenberg és a kápolnai csata.

(Felelet a Klapka czáfolatára.)

Zámbelli Lajos ezredestől.

1849. évi február hó 25-én következőleg volt ebdisponálva a VII., ugynevezett Görgey hadteste. Mező-Kövesden: Guyonnak hadosztálya, a törzskari főhadiszállással együtt. Abrányban és Tardon: Aulichnak hadosztálya. Harsányban: Kmethynek hadosztálya. Makláron: Pöltenbergnek hadosztálya. Február hó 26-án Pöltenberg indult Fel- és Aldebrőre, Zákó (az első Klapka-féle hadtestből) Verpelőtre, Aulich Maklárra, Kmetty Abrányra és Tardra. Pöltenberg a Kossuth Sándornak dandárával délutáni 2 órakor vonult be Feldebrőre, én pedig a saját dandárommal Aldebrőre. Mielőtt én a dandárom után elindultam volna, megszemléltük együttesen Pöltenberg és Zákó társaságában az előttünk fekvő erdőt. Én megjegyeztem a társaimnak:

„Ha az ellenség netán előrenyomul, ezen esetre az erdőt erősen és azonnal meg kell szállani.”

Zákó visszament, én pedig akkor már az állomás levő dandárom után indultam. Rögtön Kápolnán felül hallok egyes ágyulővéseket. Nyomban előre küldém a czirkáló csapatokat és egyszersmint riadót fuvattam. Nemsoká érkezik hozzám a Tóthfalun elkülönített Sándor-huszárainak „Pollák” nevű őrnagyától abbéli jelentés, hogy ő a saját huszár-osztályával Máriássy ezredesnek felszólítására Kápolnára indul. Ezen jelentés után

Pöltenbergnek azt irtam, hogy én előre megyek, mert látom, hogy az ellenség ellenem is mozdul és kértem, hogy a jobb szárnyamat fődöztesse. „Az épen Pöltenbergnél jelen volt *Klapka* is azt tanácsolta, hogy nyomuljon előre azonnal s engemet fődözzön. Klapka egyuttal azt is ígérte, hogy maga részéről Zákó őrnagyot dandárával együtt Domoszló felé küldi, hogy ezen mozdulata által egyrészt magát is fődözze, másrészt az ellenséget is megakadályozza abban, hogy a Pöltenbergnek állása ellen oly könnyű szerrel előrenyomulhasson. Miután az Aldebrő előtti magaslatokat én már megszállottam volna, láttam, hogy az ellenség is megkezdte az én állásom ellenében saját mozdulatait azzal, hogy a Feldebrő előtt fekvő erdő felé huzódik.

Én tehát ezen erdőt is a Gózon őrnagynak parancsa alatt álló 66. honvéd-zászlóaljjal sürgősen megszállottam. E mellett a 14. honvéd-zászlóaljat és a dandáromba beosztott utász-osztályt az egymástól kellő távolságban levő osztály-tömegekben akkép állítottam fel, hogy az ellenség kénytelen volt vélelmezni, miszerint e helyütt 4 zászlóalj áll. A nyolcz ágyuból álló lovas-ütegemet két helyre helyeztettem el s ezen állapotban vártam az ellenségnek támadását. A megjelölt erdőt az ellenségnek oszlopai csakugyan megközelítették, de én a rendelkezésemre álló ágyukkal őket oly módon ágyuztattam, hogy többször visszafordulni, végre a hegy tövében körülmenni voltak kénytelenek. Eközben az ellenségnek tüzésége is bontakozni akart, de már arra nem ért rá, mert az ütegemenek másik felerésze azt megakadályozta. Nem soká reá egyszerre két ellenséges üteg ellenem bontakozik s állásomat erősen megtámadja, a nélkül azonban, hogy kárt okozhatott volna. Számítottam arra, hogy időt nyerjek s azt hittem, hogy Pöltenberg hadosztályából Feldebrőn szálya volt Kossuth Sándor őrnagynak dandárbeli gyalogsága emez erdő felé már indulóban van. De sajnos, nem így állott a dolog! Pöltenberg elfelejtette egészen azt, mit a jelentésemben kértem s mire ötlet egy fél óra előtt figyelmeztettem is. Ő az erdőt meg nem szállotta, hanem a meredek partokkal biró Tarnán átvezető hid mellett s majdnem az állásom hátában Pósta őrnagynak vezetése alatt 4 század gyalogságot, 1 század huszárt és 3 drb ágyut a végett állított fel, hogy ezen pontot megtarthassa; a Kossuth Sándor dandárának többi részével: 8 gyalog s 1 huszár századdal és 4 ágyuval körülbelöl d. u. 4 óra után hozzám csatlakozott.

Pöltenberg az ágyuit és a huszárságát előre küldte s az által engem abba az állapotba helyezte, hogy az ellenség tulnyomó tüzéségének jobban megfelelhessék és az elfoglalt vonalamat egészen az erdőig kiterjeszthessem. Gózon a 66. zászlóaljjával már az erdő felerészen túlhaladt és csak ott bukkant az ellenséges csapatokra, melyeket megtámadván, onnét azonnal vissza is üzött. De az ellenség csapataihoz mindig több és több új tömeg csatlakozott, úgy, hogy Gózon csakhamar kényszerítve lett lépésről-lépésre visszavonulni és tőlem segítséget kérni. Én e közben Pöltenberghez már avval a kérelemmel járultam, hogy gyorsítsa meg gyalogságának az erdőbe való behatolását, mert különben az ellenség az erdőt elfoglalja; s engemet arra fog kényszeríteni, hogy a megszállott állásomat abba hagyjam. Ezen kérésem Pöltenberget utban találta, és mivel ez utóbbi a kérésemet meg nem értette, tehát Kossuth Sándor őrnagyot küldötte hozzám a végett, miszerint kérdezze meg, hogy tulajdonképen mit akarok.

Én felbőszülve azért, hogy a várt csapatok oly sokáig meg nem jelentek az erdőben, derekasan reáfordítottam Kossuth Sándorra, kérdezvén tőle, hogy mindez

mit akar jelenteni. Ez utóbbinak további beszédéből megértettem, hogy mit tett Pöltenberg. Annak folytán meggyorsítottam a gyalogságnak menetét, mely végre megjelenvén nyomban az erdőbe vitette magát. És mivel időközben én is a Bukovszky őrnagy alatti 14 honvédzászlóaljat is az erdőbe utaltam, annál fogva megkértem Kosuth Sándort arra, hogy a 4 zászlóalj fölötti vezényletet vegye át, és hogy a Pósta őrnagy alatti I-ső honvédzászlóaljnak a tarnai hidnál fölállított négy századá is magához vonja, s az erdőt minden áron visszafoglalja. Én azonkívül még arra is számítottam, hogy a Klapkának hadtestéből Domoszló-felé elküldött Zákó őrnagy az ellenségnek balszárnyát veszélyeztetni fogja.

(Folyt. köv.)

Köszönet, a melyben még sincs köszönet.

Szeged városát és a szegedi honvéd-egyletet tudvalóleg mélyen megsértette a központi bizottság nevében Mikár. A meghívó-levelek birtokában az egész ország színe előtt kijelentette, hogy Szeged város és a szegedi honvéd-egylet meghívót nem küldött s gyanuba vette a szegedi polgármester hazafiságát is. Ezekre mind a két testület olyan czáfolatot irt, a mely bebizonyította, hogy erre a méltatlan sértésre a központi bizottságnak nem volt sem oka, sem joga.

A bizottság most köszönetet mond mindezekért Szegednek. (Vajon a sértésekért mint gavallér-testület, minő elégtételt fog adni?)

A Szegedi Napló erről a köszönetről így emlékezik meg.

Fölösleges udvariasság Az 1848—49-es honvéd-egyletek központi bizottsága nagy meglepetésben részesítette ma a várost. Levélben köszönetet mond a szívélyes meghívásért, amelylyel a város a honvéd-gyűlést Szegedre invitálta. Azonban végtelenül sajnálja, egészségügyi okokból nem jöhetnek le gyűlésezni. Milyen kellemes. A központi bizottság az általánosan tudvalévő okok miatt, ellene volt a szegedi gyűlésnek. Félt, hogy a honvédszobor ügyében tanúsított magatartásáért a szegedi gyűlés felelősségre vonja s az egész dolgot sikeresebben gondolta elintézhetni a központban, ahol még is több ember forog az ő akarata szerint, mint a vidéken. E miatt aztán képtelen dolgokat kürtölt világgá Szegedről, hogy nem hívták meg az egyleteket, hogy a polgármester meghalt stb. Elismerés gyanánt föl lehet jegyezni a derék urakról, hogy nincsenek az ilyen furfanghoz szokva, mert ime nagyon ügyetlenek voltak benne. Mikor megindult a budapesti gyűlés ellen a tiltakozás az egyletek részéről, megint kijelentette, hogy ime neki adnak igazat az egyletek, mert lám, vagy tizenkilevez Budapest mellett nyilatkozott, öt Szeged mellett. A dolog pedig teljesen megfordítva volt igaz. A központi bizottság ezen sajnálatos kapcsolása országszerte derűtséggel kevert boszankodást és sajnálkozást keltett. A skandalum természetesen csak a gyűlésen tört volna ki s a központi bizottságnak valószínűleg melege lett volna. Igen alkalmasan kapóra jött hát a kolera okozta egészségügyi riadalom s most a központi bizottság, mint tudva van, ez okból elhalasztotta az idei honvéd-gyűlést. Most aztán, hogy ez megtörtént, szóval nem lehet már félni attól, hogy Szegeden tartatik meg a gyűlés, szép hangu levélben irkálnak a városnak, melyről pár hét előtt még képtelen híreket terjesztettek. Most igen köszönik a szíves meghívást, nagyon köszönik, végtelen köszönik, de sajnálják, az egészségügyi bajok miatt a gyűlés ez időnről elmaradván, nem jöhetnek. Az urak egyébként magukat a város jóindulatába ajánlván, maradnak stb. Igen derék, köszönjük s megvagyunk hatva. Hanem a központi bizottság nehezen járt ott, a hol a tapintatot osztogatták.

Honvéd-egyletek köréből.

A honvéd-egyletekben egy új korszakot kell teremteni a honvédek élete alkonyán. Egy tisztességes korszakot — Mikár alattomos és az igazságtól lépten-nyomon elsántikáló cselekedetei nélkül. A mostani korszak tisztaság dolgában sok kívánni valót hagyott maga után, melyért a honvéd-egyletek központja érdemetlenül vonta magára az egész ország megrovását s a sajtó kedvezőtlen ítéletét, mert a mi történt, azt a szerencsétlen Mikár agyafurt szelleme teremtette, kinek az igazságtól és a tisztességtől eltérő tetteivel szemben, ha hivatalosan eddig az kijelentve nem is lett, az egyenesen gondolkozó s nyíltan és férfiasan cselekvő központi tagok megtagadtak minden solidaritást. Sőt az eddig Mikárt kiméletből pártoló néhány vidéki tag is megtagadta az eljárásával való egyetértést, mert egyik sem akarja a nem igaz mondások, alattomoságok és méltatlan séртеgetések nagyon is ingoványos szemét-dombjára áthelyezni a honvédnév Mikár által sokat hangoztatott *becsületét*, arról a márványsziklából álló piedesztálról, melynek darabjait a jellem-szilárdság, a halált megvető bátorság és férfias nemesség szikla-darabjaiból állították 1848—49-ben össze s a mely darabokat kiömlő vériük oly erőssé ragasztott, hogy azt nemcsak a Mikár alattomosága, séртеgetése és az igazságtól lépten nyomon szándékosan elsántikáló eljárása, hanem még a pokol kapui sem tudják lerombolni. Mint az alábbi nyilatkozatokból is kivehető, másodrangúvá vált immár Szeged vagy Budapest kérdése és elsőrangúvá vált a *becsület* megóvása, melyet szabályok módosításával és radikális intézkedésekkel a jövőre elérni igyekeznek.

A nyilatkozatok összesége különben csak azt dokumentálja, hogy Mikár nem *tudni honnan* nyert küldetése teljesen lejárt. A séртеgetések, nem igaz mondások és alattomos, méltatlan gyanúsítások szennyes szappanlevéből felfujt csillogó buborékjai szétpattantak. Katonái, kik jóhiszeműleg követték, jónak látták nem árulni többé vele egy gyékényen, mert ha tapossák azt a gyékényt, beszakad s az orrot nem kellemesen facsaró illat árad az alól, a lazán összehányt korhadó holmikkól.

Szakítva ezzel, a jövő aera tisztán, nemesen, a 48—49-es tradícióknak megfelelően kell, hogy folytatódjék. És most átadjuk a szót az egyleteknek, a többi bajtársaknak.

*

A csanádmegyei honvéd-egylet nyilatkozata.

Az 1848—49-ki Történelmi Lapok
tekintetes Szerkesztőségének

Kolozsvár.

A csanádmegyei 1848—49-ki honvéd-egylet választmánya folyó évi augusztus 21-én tartott ülést Kemény Mihály elnöke alatt, az országos honvédgyűlésnek szeptember 5-dikére Budapestre történt összehívása kérdésében.

A választmány megolvassa s megfontolva az ezen ügyben felmerült mozgalomra vonatkozó rendelkezésére álló összes adatokat, egyhangulag Szeged mellett nyilatkozott a közgyűlés hely-kérdésében. Küld ugyan a csanádmegyei 1848—49-iki honvéd-egylet Budapestre szept

Nyilatkozat.

Mikár Zsigmond eljárásaira, a honvédegy tisztaságának és nemességének megóvása érdekében, menten minden elfogultságtól, minden személyeskedéstől, minden pártérdektől vagy minden egyoldalú sugalmazás számba vételétől, teljes hitelességgel bíró *írott adatok alapján*, a honvédegy elfogulatlan szolgálatának kötelezettségéből kifolyólag rámutattunk. Mikár erre egy zavaros köriratot adott ki, a melynek olvasásával a bajtársakat nem csak untatta, hanem alkalmatlanul fárasztotta is. Ebben a nyilatkozatban czáfolatot *nem találtunk*, hanem találtunk több, *tudva elkövetett nem igaz állítást*.

Mikár a hozzánk beküldött példányra közleményeinkre hezott czáfolatul kézzel írott sorokban annyit jegyez meg, hogy a mit több ízben róla elmondtunk, az *rágalam*. A midőn ezt vissza utasítjuk, tettei folytán felmentve érezzük magunkat *vele szemben* minden továbbiaktól.

Tekintettel azonban arra, hogy lapunk a honvédek körében előkelő állást foglal el s annak iránya a bajtársak ezreinek nemes szív-verését, egyenes és tiszta gondolkodását, puritán és szilárd jellemét tükrözi vissza, mi bárkinek, a ki kételkedik csak egy sorának is a Mikár tetteiről mondottak valóságában, az orsz. ereklyemuzeumban őrzött adatokat bármikor, megtekintésre rendelkezésére bocsátjuk.

Tartoztunk ennek kijelentésével a bajtársak előtt és tartoztunk a történelem előtt, melyet egyenesen, nyíltan és tiszta munkával szolgálni kötelességünk.

A szerkesztőség.

Mikár Zsigmondhoz. Lapunk múlt számának 166. lapja második hasábjának második kikezdésében említett 2 frtot és posta bélyegeket, a melyek múltkori felszólalásunk után is önnél maradtak, méltóztassék 8 nap alatt, a kolozsvári honvéd-egylet pénztára gyarapítására Mamicza János egyleti pénztárnok (Kolozsvárt, főtér, iparosok pénztára) kezeihez beküldeni. Önnel nem volt joga ezt megtartani, mert sem meg nem szolgált érte, sem mint kérettük, munkadíjúl ki nem fizette, nekünk pedig nincs okunk ezt az összeget önnél hagyni. Az összeg, a „Történelmi Lapok”-ban nyilvánosan lesz nyugtázva. *A Történelmi Lapok szerkesztősége*

Adatok herczeg Woronieczki szabad-vadász csapatának történetéhez.

Woroniecki herczeg és Lopresti báró 1848. júliusában Budapesten saját költségükön egy szabad vadász-csapatot állítottak. Időközben Lopresti visszalépett.

E csapatba vétettem fel én is magamat. A felvételt a Nemzeti Muzeumban történt. Azt is megkérdezték tőlünk a többek között, hogy tudunk-e puskával bálni? A ki azt felelte, hogy tud, az rögtön felvétellett. Miután a csapatba felvették, azt az utasítást kaptuk, hogy naponként a kijelölt órában jelenjünk meg a Muzeum helységében. Nehány nap alatt tanultuk itt a szükségesebb katonai fogásokat s ezek után Nagy-Becserekre utaztunk, hol a Kiss Ernő és Vetter hadtestéhez osztattunk be. Nagy-Becsereken egy napot töltöttünk. Másnap az egész hadosztály utra kelt, a miből azt következtettük, hogy ellenség elébe megyünk. Estvére egy szerb faluba értünk, itt egy ház udvarán miután megpihentünk, elin-

dultunk ismét. Előbb figyelmeztettek, hogy viseljük magunkat csendesen, nehogy az ellenség észrevegye megérkezésünket. Mi égtünk a vágytól, hogy láthassuk az ellenséget. Egyszer a mint megyünk, két ágyulövést hallunk, mi erre „Éljen a haza!” kiáltásban törtünk ki, hadtestünk négy ágyuja gyorsan előre rohant, felállított és elkezdte az ágyuzást. Hadtestünk is sebes léptekkel haladt előre, míg végre megállott. A mi csapatunk a jobb szárnyon maradt és órákig ott állott s türelmetlenül gyönyörködött a fejünk felett süvöltő golyókban. Volt eset rá, hogy mellettünk a földön lassan guruló ágyugolyót egyikünk felakarta venni, a mit azonban a vén és tapasztalt Vilmos-huszárok nem engedtek meg.

Egyszer vezérünk: „Előre vadászok!” buzdító szavait hallva, mi „Éljen a haza!” kiáltással rohantunk az ellenség sánca felé, azt könnyűszerrel átugrottuk s az ellenséget hátranyomtuk. 14 három fontos ágyut foglaltunk el az ellenségtől.

Néhány órai csatározás után egészen kiűztük a sánctól elleneinket. Dobosaink erősen verték a dobot, a miből azt következtettük, hogy csak előre. Rohantunk is az előttünk megfutamodott ellenségre. Az ellenség egyszer visszafordul, bátor lépésekkel felénk közeledik. Mozdulataikból kivehető volt, hogy be akarnak keríteni. Szándékukat herczegünk megghusította, a mennyiben nekünk gyors visszavonulást parancsolt, mi a sánctól jó messzire vissza is huzódtunk. Ez haragra lobbantotta herczegünket és felhívta csapatát arra, hogy nyomuljon előre az ellenségre. A buzdítás használt, csapatom az egész hadtestet visszatértette. Az ellenség már elfoglalá vala a sánctokat, azokban helyezkedett el. Megrohantuk a sánctokat közös erővel s egy órai kemény harc után másodszer is elfoglaltuk. Örömmel herczegünket vállainkra vettük, csapatunk többi része két sorba állván, fegyvereiket magasra emelve és a szuronyokat egymáshoz érintve, diadal-kaput képezett s ezen a diadal-kapun, a győztes fegyverek alatt vittük ki herczegünket a sánctokból hatalmas és lelkes éljenzés között. Az ellenség ugy elfutott, hogy hire-hamva sem volt egynek is.

Magunkat jól kipihenve, visszafelé indultunk. Ekkor tudtuk meg, hogy a bevett sáncz-tábort Parlaszi néven nevezik, valamint azt is, hogy csatánkat több százra menő nagy-becskerei polgár nézte végig egy közeli dombról. E csatában, mely közel 6 óráig tartott, csapatomból 3 esett el és 5 sérült meg súlyosan. A szerbek puskáikkal, valamint ágyuikkal oly magasán lőttek, hogy a golyók mind fejünk felett repültek el, a mi szerencsénkre. A legelső faluban, a hová megérkeztünk, eltemettük három halottunkat katonai diszszel és pompával.

Két-három nap mulva ismét Perlasz felé vezetettünk, mert az a hir volt elterjedve, hogy a szerbek ismét elfoglalták a sánctot. Odaérve a sánctot üresnek találtuk és ekkor azt is megtudtuk, hogy a sánctárokba 900 ellenség temettetett el.

Innen Vetter vezérünk tovább vezetett Titel felé, Perlasz város előtt megállított, mivel ő néhány huszárral kémszemlére indult a Tisza felé. A megállásnál az én csapatom már a város közepén volt, a mikor elkialtotta magát herczegünk, egy ház szegletére mutatva: „Fiuk! Nézzétek milyen szép madár ül e házon!”

A csapatunkból többen a kijelölt helyre szaladtak és a ház szegletén levő kétféjű sasos czégtáblát levették, darabokra törték. Ez alatt a bezárt boltajtó kulcslyukán a ház belsejébe néztünk s miután nagyon gyanus holmikot találtunk ott, herczegünk parancsára az ajtót fel-

törtük s a néhány ezerre menő ott talált puska-töltényt, a ládába elhelyezett néhány ezer kaszát, melyet védelemre szántak, magunkhoz vettük. Volt a boltban ezenkívül sok csinált-virág, melyekből felbokrétáztuk kalapjainkat. A kémszemléről visszatért vezérünk így felbokrétázva találván seregét, rosszat sejtven, indulatosan támadt csapatomra. Erre közülünk egy Fitos Sándor nevű közvadász a vezér elé ugrott és daczosan fejtegette a vezér előtt tettünk okát. Vezérünk ellovagolt és kiadta a visszavonulási parancsot N.-Beckerekre.

N.-Beckereken azt a parancsot kaptuk, hogy vonuljunk Kumán faluba. Kumán falu, a N.-Beckerek és Török-Becse közötti utvonalon fekszik, Elemérhez és Tisza-Földvárhoz egy egy óra járásnyira. Ez utóbbi a Bácskához tartozik. Itt is ágyukkal felszerelt hatalmas rácz tábor volt elsánczolva. Ideérve már másnap tiszteltünk az ellenség előtt Ezt könnyen tehetjük, mert ők a Tiszán tul, mi pedig innen voltunk. Az ellenség egy-két puskalövésünkre ágyukkal felelt. Ilyen kirándulásokat hozzájuk gyakran tettünk, ők azonban vizitánkat soha sem adták vissza. E községben csapatunk fele mindig előrsön, a másik fele pedig felöltözve éjjel-nappal indulásra készen állott.

Egyszer arról értesültünk, hogy a tisza-földvári ráczok betörték Elemérre és ott Kiss Ernő kastélyában több ezerre menő kárt okoztak boszúból. Elemérre úgy jutottak be a ráczok, hogy maguk előtt juhnyáját hajtottak, melyet ott találtak a Tisza partján és a nyáj által felvert porfellegbe rejtőztek el, előrsünk így nem vette észre. Rövid rombolás után ilyen módon vonultak vissza a Tisza-Földvárra erődítésükbe.

Az a hír volt elterjedve közöttünk, hogy minket büntetésből helyeztek ebbe a faluba és meg fognak tizedelni. Hogy e hírből mennyi igaz, nem tudom. Csapatunk e hirre erősen mozgott, hogy ezt rólunk elhárítsa, hogy ez unalmas helyzetünkből kiszabadítson és csatába mehessen. Ez utóbbi kívánságunk nem teljesült, mert három hónapot töltöttünk e községben henyéléssel akkor, a mikor a Bácskában még 7--8 ellenséges rácz sáncz létezett. Ezeket a sáncz-erődítéseket mind be lehetett volna venni herczegünk és csapata közreműködésével. Mily haszon lett volna ez hazánkra és öröm reánk nézve, kik arra vállalkoztunk megalakulásunk alkalmával, hogy folyton csatázzunk.

Végre megkaptuk a kormány rendeletét, hogy induljunk Pestre. Odaérve csapatunk feloszlott, illetve zászlóalj alakítottatott belőle, én kiléptem és soha sem hallottam róluk többé semmit.

Felső-Bánya, 1893. márcz. 26.

Tenki Sándor,
akkor, mint alvadász.

Halálozások.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk báráit kérjük: a halálozásokról szíveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Az 1848—49-diki Történelmi Lapok tekintetes Szerkesztőségének

Kolozsvárt.

A tekintetes szerkesztőségnek ezennel tudomására kívánom hozni, hogy Alfalvi Roth József 1848—49-diki nyugdíjazott honvéd-hadnagy jelen hó 10-én, életének

72-dik évében elhalálozott és 11-én eltemettetett. A halotti szertartás végeztével a helybeli plébános, tisztelendő Zomora Dániel ur az elhunyt fölött egy alkalomszerű hazafias gyászbeszédet is tartott.

A Budapesti Hirlap 228. számában egy névtelen tudósítónak erre vonatkozó azon nyilatkozata, hogy az elhunyt Bem tábornok segédtisztje lett volna, nem való, valamint a valóságnak az sem felel meg, hogy a Gődén elfogott *Román Constantint* Mikó Mihály kormánybiztos kivégeztette volna, mert nevezett tribun Gyó-Alfaluból Maros-Vásárhelyre kísértetvén, ott a népdühének áldozatul esett, felkonczoltatott.

A fennevezetten kívül közelebbi időben itt még következő agghonvédek haltak el, u. m.:

Az 1890-dik évben: Laczkó György honvéd-örrmester, Máté Ignác közhonvéd, Rancz Elek közhonvéd, Bicsak Ferencz közhonvéd, Ferencz János közhonvéd.

Az 1891-dik évben: Baricz Ferencz honvéd-tizedes, Mészáros János honvédtüzér, Fülöp Sándor közhonvéd, Gál Albert közhonvéd, Fehér Dénes közhonvéd.

Az 1892-dik évben: Kovács István honvéd-örrmester, György János honvéd-tizedes, Pál Gergely honvéd-tizedes, Kismődi Ignác közhonvéd.

Az életben levő agg honvédek létszáma jelenleg 75 Ezek közül nyugdíjat élvez 26 és 3 özvegy nő.

Hazafias üdvözetem mellett vagyok a tekintetes szerkesztőségnek

Gyergyó-Alfalu, 1893. augusztus 29-én

alázatos szolgálja:

Gál Ignác,

1848—49 diki honv.-százados.

Árvay László honvédszázados, kit övéi a menházból hoztak betegre Szegedre, e hó elején meghalt. Árvay László honvédszázados részt vett és hősiességgel küzdött Budavár bevételénél és ő is egyike volt ama hősöknek, a kik elsőnek kusztak fel a vár fokára. Részt vett a branyiszkói ütközetben is és hősiességgel magatartásáért kitüntetésben részesült. Az üldöztetés napjaiban keserves bujdosással menekült: járt Törökországban, Konstantinápolyban, majd Angliában, Londonban, Amerikában és Kis-Azsiában talált menedéket. Nyolcz esztendeig bujdosott a megboldogult és hányattatásáról érdekes naplót vezetett. Mikor hazájába visszatért, Horgoson a Kárászféle uradalomban mint tisztartó nyert alkalmazást. Ismert alakja volt Szeged társadalmának. (Főv. Lap. 93. szept. 8.)

Évva Károly, 1848—49-diki honvéd-hadnagy folyó évi augusztus hó 20-án esteli 9 órakor, életének 66-ik és boldog házasságának 34-dik évében hosszús szenvedés után Király Helmecczen elhunyt. Gyászjelentését beküldötte Matolay Etele Sátor-Alja-Ujhelyről. Gyászolják: özv. Évva Károlyné, szül. Katona Katalin, a maga és gyermekei: Erzsébet, özv. Bányay Albertné és ennek gyermekei Irén és Margit; Mariska, férj. Csiba Györgyné; Évva Ilona, férj. Deme Ignáczné; Évva Ferencz; Évva Pál s a számos rokonság.

Harai Fejér Elek, Biharmegye volt esküdtje és 48—49-es honvéd-főhadnagy Komádiban elhunyt. Fejér Elek 1848-ban Bem alatt szolgált.

Futó Sámuel böcsi ev. ref. lelkész, az alsó-borsodi ev. ref. egyházmegye tanácsbirájának, 1848—49-dik évi honvéd-százados, élete 67-dik, házassága 38-dik, lelkészsége 40-dik évében, hosszús szenvedés után szept. 8-án esteli fél 11 órakor Bőcsön meghalt. Gyászjelentése ezeket mondja: Ki a legelső között volt a mindenfelől

megtámadott haza védelmében; mindvégig buzgón helyt állott egyháza szolgálatában; nemes, emberszerető szívet hordozott mindenki irányában meleg keblében; az kötelességeit hiven betöltve távozik most sírjába s áldva lesz családjának, egyháza híveinek, a számos jó barátoknak és ismerősöknek kegyeletes emlékezetében! Gyászolják: Özv. Futó Sámuelné, sz. Apostol Borbála, neje. Futó Ilona és férje: Nagy Ignác miskolci ev. ref. lelkész s gyermekeik: Ilona, férj. Schultz Károlyné, Ignác, Imre, Boriska, Erzsike, Anna, László, Katalin leánya, veje, unokái. Futó Eszter, özv. Kászonyi Endréné, Futó János testvérei.

Nagybányai *Horthy Gyula*, 1848—49-diki honvéd-főhadnagy, beregmezei volt főszolgabíró, Beregszászon, élete 66 évében elhunyt.

Jenői Jeney István volt törvényszéki ülnök, utóbb Szatmárvármegye árvaszéki kiadója, 82 éves korában e hó 16-án Nagybányán. A megboldogult 1848-ban Ugocsavármegye vérbírája volt.

Lehotkay Lajos nyug. kir. aljárásbíró és 1848/49. honvéd-tüzér, életének 63-dik évében meghalt Besztercebányán.

Kézdi-polyáni Páll Albert volt 1848—49-iki honvéd, m. kir. postamester, folyó 1893-ik évi szeptember hó 13-án, reggeli 1/23 órakor, életének 71-ik évében, hosszas szenvedése után Gyorokon elhunyt. (Alföld szept 14. sz.)

Róth József honvéd főhadnagy Csikmegyében, Gyergyó-Alfaluban meghalt. Az elhunyt a régi kardforgató székelyek közül való volt: katonai pályára készült 1839-ben állott a székely hadiskola elvégzése után az 1. számú székely gyalogezredbe, melylyel Lengyelországba vitték. Később az ezred hazajött s 1848-ban, mikor az agyagfalvi nemzetgyűlés határozatához képest a székely ezredék a haza védelmére siettek, Róth József hadnagygyá lett az 1. honvéd-gyalogezredben. A szabadságharc után Róth csapatjával Törökországba kivonulni készült, de a határon elfogták, 8 hónapi börtönre ítélték s ennek kitöltése után az osztrák 1 és fél éves szolgálatra kényszerítette, mint közembert. Későbbi idejét mint jegyző, községe szolgálatának szentelte Róth. (Pesti Hirlap aug. 19. sz.)

Vajkay Károly halála. A budapesti királyi ítélőtábla nyugalmazott elnöke Vajkay Károly, Darádon, hová a nyár elején üdülésre ment, meghalt 68 éves korában. Vajkay Károly 1825. február 25-én Bécsben született, hol atyja a herceg Esterházy-család házi orvosa volt. Jogi tanulmányait a pozsonyi jogakadémián végezte 1842- és 43-ban. Ugyanott töltötte el a gyakorlati éveket Petőcz István, Pozsony-megye főügyésze mellett. Majd később mint királyi táblai jegyző Zarka, akkori ítélőmester oldala mellé esküdött fel, a ki éppugy, mint Ürményi József akkori alnádor, kiváló figyelmére méltatta a nagytehetségű ifjút. A közügyvédi vizsgálatot Vajkay 1845. szept. 12-én, a váltó-ügyvédi pedig 1846. márczius 13-án tette le. Azouban sokat ígérő pályáját meg sem kezdhetette, mert az 1848. évi események az ő kezében is a karddal cserélték fel a tollat s ő mint Ivánka Imre segédtisztje teljesítette hazafiai kötelességét. A szabadságharc leveretése után őt is besorozták az osztrák hadseregbe, melyben egész 1857. szeptember 14-ikéig szolgált. 1857-ben mint huszár főhadnagyot nevezte ki az akkori igazságügyi miniszter a pesti cs. kir. országos törvényszékhez tanács-tíkárrá, 1860-ban pedig a székesfehérvári cs. kir. megyei törvényszékhez tanácsossá. 1861. április 31-én a cs. kir. törvényszékek feloszlatatván, Vajkay Károlyt azonnal a budapesti kir. táblához tanácsjegyzővé nevezték ki. Ez időtől fogva fokozatosan haladt előre. 1862-ben táblai titkár, 1866-ban hétszomélyes táblai tanácsjegyző, 1867-ben a táblánál számfeletti előadó bíró lett. Az 1868. évi 54. tcz. által a

semmitőszékből alkotott m. kir. kuria legfőbb ítélőszéki osztálya felállítatván, 1869-ben ideiglenes minőségben ott mint előadó bíró kapott alkalmazást, 1870. január 10-én pedig már rendes bírónak nevezték ki. Haladásában ott sem állott meg, mert már 1872-ben a kir. táblához tanácselnökké léptették elő. 1880. június 27-én pedig a kir. tábla alelnöke lett s ugyanakkor kapta a magyar nemességet, szeredi előnévvel. A királyi tábla elnökévé 1886-ban nevezték ki s mint ilyen, tagja lett a főrendiháznak is. A kir. tábla decentralizációja után, ő megmaradt továbbra is a most már decentralizált budapesti kir. tábla elnökének, mignem tavaly nyugalomba vonult. Halálát özvegye és két gyermeke gyászolja. Elhunyt után szép megemlékezést irt róla egykori bajtársa Vadnay Károly a Fővárosi Lapok f. é. aug. 17. számában.

KÜLÖNFÉLÉK.

Október 1-én megjelenő számunkat, tekintettel az október 6-diki nemzeti gyász évfordulójára, a kötél és golyó által kivégzettek emlékezetének szánjuk. Ezek statisztikáját, táblázatos alakban sok utánjárással és nagy gondnal készítette el kitünő munkatársunk: Szentkatolnai *Bakk Endre* plébános, a Ferencz József-rend lovagja. E statisztika történelmi szempontból nagyon fontos és azért már előzetesen felhívjuk reá olvasóink figyelmét. E statisztika hasonló alakban van elkészítve, mint az a kimutatás, a melyet m. é. októberi számunkban közreadtunk s a melyet a beküldött adatokkal kiegészítve, idei jan. 1. számunkhoz mint önálló művet s mint az ereklye-muzeum külön kiadványát mellékelünk. Önálló munkaként ki fogjuk nyomtatni ezt is, azért kérjük lapunk tisztelt olvasóit, hogy a kik netán hozzájárulni tudnak e névsor kiegészítéséhez, sziveskedjenek **október 8-ig** az erre vonatkozó adatokat a mű összeállítója, Szentkatolnai *Bakk Endre* plébános czimére Vizaknára küldeni.

Kossuth Lajos születése napja lesz a jövő vasárnap szept. 17-én. A mult évben ünnepeltük kilenczven éves jubileumát ez uttal annak örülünk, hogy a gondviselés megengedte érne a 91 évet is. Minden ilyen születésnap, melyet a magyar nemzet életben üdvözölhetve Kossuth Lajost, megér, tiszteres örömmel tölti el minden magyar honfű kebelét. Nemzeti büszkeségünknek, dicsőségünknek, szabadságunknak apostolát és oszlopát látja, ha nem is köztünk, de közelünkben, Kossuth Lajosban. Kolozsváron nagyobb ünnepséget, ez idén nem csinálnak a Kossuth születése 91 évfordulója emlékére; azt akarják, hogy nem külsőségekben, hanem szíven ünnepeljen mindenki. A kolozsvári orsz. ereklye muzeum, mely a mult évben muzeumát hivatalosan a Kossuth Lajos születése napja 91 évfordulóján nyitotta meg, ez uttal kegyeletesen megünnepli ezt a napot. Minden hó 15-én tartani szokott társas összejövetelét Kossuth Lajos születése napján rendezti és szívesen fogja látni azon Kossuth minden tisztelőjét, az ereklye muzeum s a „Történelmi Lapok“ minden barátját. Nem lesz ez összejövetelen sem felolvasás, sem hangverseny, csupán néhány olyan felköszöntő, mely szívből ered, hogy a turini remetéhez szálljon s barátságos eszmecsere fog folyni a multakról, a nagy napokról. A társas összejövetel helyét a napi lapokban teszik közzé.

Kossuth amerikai arczképei. A „Budapesti Hirlap“ szept. 11-iki száma írja: Erdekes arczképeket hozott magával Krécsy Béla, győri állami főreáliskolai tanár, ki a közoktatásügyi miniszterium megbízásából két évet töltött az Egyesült-Államokban Bosztonban egy 82 éves fotografusra akadt, a ki eldicsekedett neki, hogy 1852-ben ő fényképezte le Kossuth Lajost, mikor az amerikai körutját tette. Réki holmija között talált is még néhányat a daguerreotip-képekből, melyek igen sikerült arczképei Kossuthnak. Krécsy egyébként is sok adatot gyűjtött Kossuth amerikai tartózkodásáról. E képek egyik jól sikerült levétele a Történelmi Lapok is közölte múlt évfolyamának 176. lapján.

Zámbelli ezredes. Tétényi magányából tanulságos feleletet írt az öreg bajtárs: Zámbelli Lajos honv. ezredes Bulla György Klapkáról szóló cikkére. A feleletet, nyomban beküldte a Bulla György cikkének megjelenése után. Tárgyhalmaz miatt csak most vehettük azt sorra.

Lapunk mai és következő számaira több rendbeli képek a metszvényét rendeltük meg; sajnos azonban lapunk zártáig, (15-én délig) nem érkeztek meg. E miatt lapunk illusztrálását a honvédek és honvéd-émlékek, képeivel csak a jövő számtól tudjuk ismét folytatni.

Lövei Klára levele. Lövei Klára úrhölgy abból az alkalomból, hogy őt a Vasvári-kör idei közgyűlésén tiszteletbeli tagjának választotta, gyönyörű levelet intézett a kör elnökéhez, Szabó Sámuelhez. E levélben, melyet az Ellenzék szeptember 7-diki száma tartalmulag közölte, a nemes honleány szép vonásokban pillant vissza a Vasvári működésére, emlékére s nagy tisztelettel szól azokról, a kik ezt az emléket oly kegyelettel felkarolták, a kör lelkes és hazafias tagjairól.

Szabadságharcos emléke Nagy-Váradon. N.-Várad közönsége, mint minden évben, úgy az idén is, megünnepelte Rulikovszky Kázmér 48-as dsidás százados, a magyar szabadságért elvérzett lengyel hős emléket. Mult vasárnap, kivégzésének évfordulóján nagy közönség vonult ki a Rulikovszky sírházhoz, a 48-as népkör tagjai testületileg jelentek meg. A sírnál hazafias dalokat énekeltek, Símkó Károly emlékbeszédet mondott. Másnap gyászmise volt Rulikovszkyért.

Mellékletet adunk, vagyis 4 oldalal többet lapunk mai számában, hogy az aktualis közlémények mellett a történelmi adatok közlését is teljesítsük. Mai lapunk ennek folytán a borítékkal együtt 16 oldalra terjed

XVI. társas estély. Társas estélyt rendeztek aug. 15-én este a „Történelmi Lapok“, az ereklye-muzeum s a honvédügy barátai. Ez már tizenhatodik estélye volt a barátságos összejöveteleknek. — Az utóbbi igen népes volt. A jelenlevők szóba hozták azt a nyomort, a melyben nagyon sok negyvennyolczas honvéd sinlődik Kolozsváron, a nélkül, hogy a mint közvetlen tapasztalásból tudják, akár a központi bizottságból, akár máshonnan, mód lenne a nyomort enyhítő gyors segítyezésre. A társaság elhatározta, hogy mind hazafias, mind humánus szempontból javaslatot tesz a honvéd-egyletnek arra, hogy a szegény honvédek inségének enyhítésére alakítson Kolozsvármegyében honleányokból egy női bizottságot, rendeztesen hangversenyt, vagy egy felolvasást, mely célra Hegyesi Márton történetirő, ki múltkori felolvasásával a nagy közönség elismerését vívta ki, volna megnyerendő. Egy vigalom rendezését is javaslatba hozták szeptember elejére. A társaságban igazolták magukat azok, a kik a múlt összejövetelről elmaradtak. A társaság vidám hangulatban este 10 órakor oszlott szét.

Teleki Blanka rajza Kufstein váráról Kicsi, nyolcz szegletű papiron, gyakorlott kézre valló szép vonásokkal tette papírra sok évi szenvedésének szomorú tanyáját a magyar szabadságharc egyik ártatlanul sokat szenvedett hősnője, gr. *Teleki Blanka*. A vár szomorú kinézésti tornyával, melléképületeivel, sötét kapualjaival szépen, tisztán van megrajzolva a hazájáért szenvedett nagy honleány által, ki nagy szívéből, nemes lelkéből, sok fájó gondolatot küldhetett e rajzallat valóságos foglalkozása alatt e tiroli várban. levő czellájából, leigázott hazája felé. A bársonyokba helyezett szép rajznak az ad érdekességet, hogy Teleki Sándornak adta a honleány emlékül, kinek kezeirása rajta van a rajz hátsó részén. A Teleki-család a drága ereklyét a kolozsvári orsz. ereklye-muzeumnak adományozta.

Az „Aranykönyv“ 177—93. oldala van mai számunkhoz mellékelve, tartalmazza a következők gyűjtéseit és adományait: Szalkai Károly körjegyző Választról 1 forint, Gründler Nándor nagy-zsámi körjegyző 5 forint, Pető György körjegyző Csegődről 5 frt, Rácz Károly nagy-létényi jegyző 70 kr, Mohács Pál zsarnoczaikörjegyző 3 frt 50 kr. Májai György buzás-besenyői körjegyző 2 frt 60 kr, B. Krémer Sámuel Deésről 5 frt, Szege György Zentáról 1 frt 10 kr, Orbán Károly Mező-Madarasról 2 frt 10 kr, Svigruba Pál körjegyző Nagy-Abonyból 90 kr, Szendrey Lajos nagyberegikörjegyző 5 frt, Kakasi Márton nagy-terenyi ref. lelkész 50 kr, Dr. Reiner Zsigmond Budapestről 6 frt, A besztercebányai tisztviselő egyesület 4 frt, Csegezy Lajos aranyos-rákosi körjegyző 5 frt, Rácz Lajos Micskeről 50 frt, Szinegh Elemér Nyir-Béltekéről 1 frt, Müller János r. kath. lelkész Boiczáról 2 frt, Buzás Mihály Csik-Szentmártonból 1 frt, Kálár Ödön ecseői körjegyző 60 kr, Farkas Bernád körjegyző Prázmár 70 kr, Válics János bácsmadarasi plebános 2 frt, Benedikty József B-hunyadról 5 frt, Szalay Elek Hariből 5 frt, Bodó Albert r. kath. lelk. kápolnás Oláhfaluról 1 frt, Péter Sándor unit. pap M.-Szt.-Benedek 1 frt 90 kr, Kajtór György s. jegyző B.-Udvári 1 frt 40 kr, Egy Domokos Lukafalvi körjegyző 5 frt, Lőrinczy István körjegyző Kenérlő 5 frt, Ince Sándor körjegyző Galgó 5 frt, Sági János körjegyző Apari 1 frt, Községi előljáróság Tisza-vt-Miklós 1 frt, Mohácsi körjegyzőség 50 kr, Finger József Omlás 1 frt, Rutrich László plebános Sásóny 30 kr, B. Ö. plebános Kám 1 frt, Keller Ferencz plebános Bánck-Szt.-György 50 kr, Vimmer Ferencz r. k. lelkész Tisza-Várkony 50 kr, Posch Ernő r. k. káplán Briglevicza-Szt-Iván 1 frt, Faragó Károly Jerszeg 50 kr, Rózsa József plebános Magyar-Bánhegyes 50 kr, R. K. plebánia Magyar-Czernya 1 frt, Olajos József plebános Lázár-földje 50 kr, Grócz Béla plebános Endrőd 2 frt 50 kr, Plebániai hivatal Rdnok 1 frt, Alth Márton plebános Leibicz 4 frt, Hanny Gábor plebános Szegszárd 2 frt, Hurop József plebános 1 frt 10 kr, Hofman Mihály r. k. lelkész Ilyefalva 1 frt 30 kr, Glatz Sámuel Szolyva 1 frt 50 kr, Bestestyén Ferencz mezőtárkányi r. k. lelkész, öreg honvéd 5 frt, Vadkery Ferencz plebános Alsó-Némedi 1 frt, Bereghí E. plebános Lednicz 50 nr, Pásztor János plebános Keszegfalva 1 frt, Matuss Rezső plebános Teplicza 50 kr, Likán József plebános Nyustya 1 frt, Kapácsy Dezső Eger 5 frt, Sikorsky Endre prépost plebános Sóvárt 5 frt, Széchenyi Lajos lelkész Uj-Kigyós 5 frt, Dr. Sinkó esperes-plebános Szany 8 frt, Promber János plebános Gyepes 2 frt, Plebánia hivatal Nándor 50 kr, Apertal Abola Mező-Berény 40 kr, Fegyverneky Sándor körjegyző Felső-Ripa 4 frt, Bodnár Géza VII gymnasista 5 frt, Kürthy Akos állomás-előjáró N.-Szaláncz 30 kr, Weiszbyumm Izák áll.-főnök Orczitálva 2 frt 70 kr, Jovanovics István áll.-főnök Alsó-Barbattyény 4 frt 90 kr, Bodonyi Ferencz áll.-előjáró Krivádia 4 frt 10 kr, Nemes Zsigmond áll.-főnök Hegyes-halomi 5 frt, Schilling Ágoston áll.-főnök Toplicza, Mattay Endre áll.-főnök Krápina 5 frt, Brisits Géza pályafelügy. Szászvár 1 frt 10 kr, Erdéy Gyula áll.-főnök Sz-Bókán 5 frt, Egyed Lajos áll.-főnök Kimle 2 frt, Dr. Petrovich Ferencz Hunyad-Kristyór 2 frt 10 kr, Kapácsi Dezső nyug. megyei árvasz. jegyző Egerben 5 frt, Kolin József adótiszt Dicső-Szt.-Márton 2 frt, Gaál Elek Balkány 5 frt, Csáky János Vésztő 5 frt, Nyegrus Gyula Debreczen 5 frt, Tenki Sándor Felső-Binya 5 frt, Pramer Alajos S.-A.-Ujhely 30 kr, Németh Z Csurgó 50 kr. Ezekért a múzeum ez uton is hálás köszönetét nyilvánítja.

Szerk. üzenetek.

Egy öreg honvéd. Ön ezt írja: Az 1848—49. Történelmi Lapokban foglalt és igen objective írt „Nyílt levelet“ czélszerű lenne az összes honvéd-egyletnek egy példányban küldeni, hogy tájékozva legyenek a híres jegyző ur machinatióiról, melyekhez bizonyosan tartozik az országos gyűlés elhalasztása is, mert M. érzi a közeledő zivatart! „Legyen megnyugodva, nem csak az összes honvéd-egyletek, hanem a honvédek is járatták a dolgokat.

5-dikére képviselőt, de azoknak utasításul adja, hogy a közgyűlésen oda működjenek, miszerint az *semmi más ügy tárgyalásába ne bocsátkozzék, de a legközelebbi időben Szegedre hívja össze a orsz. honvédek közgyűlését*

Végzésében, melyet másolatban a központi bizottságnak is megküld, sajnálatát fejezi ki a választmány, hogy a honvéd-egyletek s általában a honvéd bajtársak között életök alkonyán a viszály, szeretetlenség és béktelenség terjesztetik, s hogy ezen áldástalan munkában a központi bizottság részes. Ha volt a múlt évi június 14-iki végzés ellen, mely az idei közgyűlést Szegedre határozta összehívni, kifogása, azt azonnal ama közgyűlésen kellett volna nyilvánítani, s ha többséget nem tudott volna nézetének szerezni, a közgyűlés határozatát respektálni. Ez az alkotmányos, szabadelvű és bölcs felfogás, és minden más vagy személyes érdek, vagy önkénykedés és akna-munka, a melylyel a központi bizottság a nézetéhez vakon nem hajlók meggyőződését gyanúsítja.

Ez rövidre összevonva a csanádmezei bajtársak nézete.

Makón, 1893. augusztus 28-án.

Kemény Mihály.

A brassói honvéd-egylet nyilatkozata.

Az orsz. honvéd-egyletek központi választmányának folyó évi aug. 14 én kelt köriratát mai napon tartott választmányi ülésünkben komoly és beható tárgyalás alá vettük és sajnálatunkra ki kell jelentenünk, hogy a köriratban felhozott érvek és indokok most sem valának képesek bennünket azon meggyőződésre vezetni, miszerint az orsz. központi bizottság azon eljárása, hogy az idei orsz. honv. közgyűlést Budapestre és nem Szegedre hívta össze az 1848—49-diki honvédség érdekeinek előmozdítása végett történt, ennek következtében tehát hozatott a következő határozat:

Egyletünk megmarad választmányának folyó évi augusztus 13-án hozott és a központi választmányhoz küldött határozata mellett, Budapestre képviselőket nem küld s ez uttal ismételtén kijelenti, hogy:

az orsz. honvéd-gyűlést másutt sehol, csakis Szegeden akarja megtartani, felhívja tehát az orsz. központi bizottságot, mint az orsz. honvéd közgyűlés határozatainak végrehajtó közegét, hogy a múlt évben Budapesten június 14-én tartott orsz. közgyűlés határozatát kötelességszerűen végrehajtsa, az idei orsz. közgyűlést mielőbb Szegedre összehívja.

Az orsz. központi bizottságnak az idei orsz. közgyűlés érdekében tett eddigi eljárását jogtalan beavatkozásnak, önkényű eljárásnak és semmisnek nyilvánítja és kijelenti, hogyha — dacára az eddigi felszólamlásoknak — illetéktelen közegek által a közgyűlés még is Budapesten megtartatnék, az orsz. központi bizottságnak ezen eljárását — már most — önkényűnek, jogtalannak nyilvánítja, ezen gyűlésben hozott határozatoknak érvényességét el nem ismeri, ezek ellen előre is tiltakozik.

Brassó, 1892. augusztus 30-án tartott választmányi ülésből.

Krämer József, Jeszenszky István, Duka Ferencz,
biz tag. honv. egyl. elnök. biz. tag.

A hajdú-kerületi honvéd-egylet.

Tekintetes Szerkesztő úr!

Az 1848—49. évi ma már űsz honvéd bajtársak antik jellemű képviselő beces lapjában sziveskedjék a következőket közzé tételni:

A volt hajdu-kerületi 1848—49. évi honvéd-egylet e folyó évi augusztus hó 27-ik napján Hajdu-Böszörményben tartott rendkívüli közgyűlésében, a midőn Degré Alajos központi választmányi elnök és Mikár Zsigmond választmányi jegyző által aláírva szétbocsátott gyűlésre Budapestre meghívó levél felolvastatott: — az űsz honvédek egyeteme megbotránkozott a levél tartalma, az abban követett magatartás, napfényre hozott irány, a központi mézesbábal, ördög és pokollal fenyegetés felett.

Annálfogva az általok tervbe és szándékba vett központi ülésre való illetéktelen meghívást; nemcsak visszautasította, hanem az 1893. évi június 14-én Budapesten megtartott országos évi rendes közgyűlés elhatározásával — mely ülés tartási helyül az 1893. évre Szeged sz. kir. várost fogadta el — szemben merényletnek nyilvánította s ellenében tiltakozását egyhangúlag kijelentette s erről a központi választmányi elnököt értesíteni határozta.

Hajdu-Böszörmény, 1893. Szeptember 3.

Kiss Ferencz,
egyleti jegyző.

A szabadkai honvéd-egylet nyilatkozata.

Másolat. *Jegyzőkönyv.* Felvétetett Szabadkán, 1893. évi augusztus 21-én, az 1848—49-iki honvéd-egylet választmányi ülése alkalmával.

25. sz. Tárgyaltatott az 1848—49-iki honvédek központi orsz. bizottságának folyó évi július 7-én és 29-ről kelt kétrendbeli körirata, melyekkel a helybeli egyletet egy Budapesten ugyan ez évi szeptember 2-án és illetve 5-én tartandó orsz. honvédgyűlésre meghívja. Ezen köriratokra vonatkozólag

határozatott:

a helybeli honvéd-egylet, tekintettel arra, hogy ezen köriratokban a jelen évi országos gyűlés megtartására Budapest tüzetett ki s a központi bizottság ezen eljárása a múlt 1892. évi július 14-én hozott országos gyűlés ide vonatkozó határozatával homlokegyenest ellenkezik: kijelenti, miszerint *Budapestre megbízottakat nem küld, ott magát nem képviselteti, s ha ezen országos gyűlés mind a mellett Budapesten tartaték meg, az illetéktelen tényezők által hozandó határozatokat magára nézve kötelezőknek el nem ismeri, azok érvényessége ellen ezennel tiltakozik* s minden innen netán eredő egyenetlenség, zavar- és ziláltságért a szabály- és rendellenesen eljáró közp. bizottságot teszi felelőssé, mert:

1-ször: Egyletünk el nem ismeri, hogy a közp. bizottság, az orsz. gyűlés fölött állana, sőt ellenkezőleg azt a közgyűlés végrehajtó közegének tekinti, a mely is mint ilyen első sorban lévén hivatva a hozott határozatokat tiszteletben tartani, azokat önkényűleg megmászítva félretenni és figyelmen kívül hagyni feljogosítva nincsen, — mert:

2-or: Az indokúl felhozott azon érv, hogy a közp. bizottság Szeged város hatóságától meghívót nem kapott, — Lázár György ottani h. polgármesternek és Szél György szegedi honvéd-egyleti elnöknek a lapokban megjelent nyilatkozatával és a városi tanácsnak szintén közzétett meghívójával szemben a valóság követelményeinek meg nem felel.

A szabadkai 1848—49-es honvéd egylet nevében:

Malachowszki László,
egyleti jegyző.

A hevesmegyei honvéd-egyletből.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Egerben, 1893. évi augusztus hó 19-én a hevesmegyei honvédegylet választmány részéről tartott ülésben.

Jelenlevők: Horváth József, Turcsányi Mátyás, Kovács Endre, Vanek Lajos, Kozma Ignác, Lefebvre Antal, Kajdácsi Rafael, Halasy Béla, mint választmányi tagok, és Földváry Kálmán ideigl. elnök, Endrődy János mint ideigl. jegyző. — A jegyzőkönyv hitelesítésével Horváth József választmányi tag és Kovács Endre egyleti pénztárnok bizatnak meg.

1848—49. évi honvéd-egyletek orsz. központi bizottságának 1893. évi július 7-én, továbbá július 29-én a honvéd-egyletekhez intézett körirata olvastatott, továbbá a kolozsmegyei és kolozsvári honvéd-egylet választmányának 1893. évi augusztus 6-án intézett átirata; végre olvastatott az országos központi bizottságnak folyó évi augusztus 4-én a megye honvéd-egyletéhez intézett leirata.

A felolvasott iratoknak mind ugyan egy tárgya, t. i. a folyó évi orsz. honvédgyűlés megtartása lévén, azok együttesen vétettek tárgyalás alá; minthogy a hevesmegyei honvéd-egylet választmánya a tárgyalás folyamán arról győződött meg, hogy a honvéd-egyletek eddigi jó egyetértése és a honvédbajtársak összetartása *nem érthetni mé czéلبől*, megzavartatni terveztetik, kinyilatkoztatja a választmány egyhangúlag, hogy a tapasztaltak *kellemetlenül és fájdalmasan érintik*, és hogy a választmány el van határozva, miszerint semmi oly ténykedésben, mi a bajtársi egyetértést veszélyeztetné, vagy pedig az összetartozandóság érzetét lazíthatná, részt venni nem fog, és bármi oly ok szolgáltatnék, mi visszaélés, vagy mulasztás folytán elkerülhetetlen orvoslást igényelne, ily esetekben minden a jó egyetértést megzavaró árutakat kerülve, a honvéd-egyletek orsz. gyűlése előtt keresne orvoslást, — mert a *nyílt és férfias fellépést* tartja egyedül nemzet bajnokaihoz illő eljárásnak.

A tanácskozás lényegére áttérve, azon kérdés merült fel, miszerint tekintettel arra, hogy a múlt évi országos ülés Szegedre tüzte ki, a honvéd-egyletek országos választmánya pedig a gyűlést Budapestre hívta össze, valjon egyesületünk a honvéd-egyletek múlt évi országos gyűlésének határozata mellett foglaljon-e állást és küldöttjeit Szegedre való menetelre utasítsa vagy pedig a központi választmány leírásához képest azokat Budapestre küldje, vagy végre ily zavaros körülmények között az országos gyűlésben való részvételtől egészen tartózkodjék?

A hevesmegyei honvéd-egylet választmánya félre nem ismerheti azon hibát, melyet az országos honvédgyűlés elkövetett akkor, midőn a szabályrendelet 5. és 6-ik pontjainak rendelkezése ellenére a közgyűlés helye és idejének kitűzésébe bocsátkozott; de félre nem ismerheti azon hibát sem, melyet a központi választmánynak az országos gyűlésen jelen levő tagjai elkövettek akkor, midőn az országos gyűlést nem figyelmeztették a szabályrendeletben foglaltakra nemcsak, hanem még beleegyeztek abba, hogy a központi választmány mellőzésével az idei orsz. gyűlés Szegedre hívassék össze.

Az orsz. központi választmány tetézte még ezt a hibát azzal, hogy a helyett, hogy mindjárt vagy legalább egy fél év alatt intézkedett volna, az egyletek közti jó egyetértés megzavarásának időt engedve, tért nyitott és most már oly kérdések merülhetnek fel, miknek következtében az összehívott ülés sem fog a kellő eredményre vezetni és tán egy újabb ülés összehívását teheti szükségessé.

A hevesmegyei honvéd-egylet választmánya mind emez eshetőségeket fontolóra vévén, szótöbbséggel elhatározza:

1-ször: hogy mindaddig, míg az alapszabályokban változás nem történik, azokat tartván mérv és irányzóknak a központi választmány által összehívott és f. évi szeptember 5-re Budapestre kitzűött gyűlésben küldöttjei által részt veszen és az egylet képviselétével *Cserei Ignác, Vavrik Endre, Tilkovszky Fridolin és Hubert János* bajtársakat bizza meg.

2-ször: hogy tekintettel arra, miszerint a tárgyalás folyamán oly nemű panaszok is hozattak fel, miszerint a központi választmány irodájából a választmányhoz felküldött kérvények és azok okmányai nem küldettek vissza, hanem évek során ismételt szorgalmazások daczára sem juthatnak az illetők becsatolt okmányaikhoz, felhívatnak a kiküldöttek, hogy ezen mulasztások orvoslását a közgyűlés előtt szorgalmazzák, és igyekezzenek oda hatni, hogy a központi választmány a honvédek magánérdekei kellő figyelembe vételére utasíttassék.

3-ször: felhívja a választmány az egylet képviselétével megbízott fent említett bajtársakat, hogy a honvéd-egyletek egyetértésére és összetartására szolgáló s szükségesnek vélt intézkedéseket, tekintettel arra, hogy a helyzet a központban, hol a többi egyletek küldöttjeivel érintkezni fognak, legjobban megítélhető — tegyék meg, és a mennyiben ennek szüksége mutatkoznék, az alapszabályok újabb átvizsgálását, esetleg módosítását hozzák javaslatba. és oda törekedjenek, hogy az összetartó kapcsolatok között szorosabbra fűzessék, s minden jó egyetértést lazító törekvések lehetelenné tétessenek.

Ezen jegyzőkönyv tudomás végett az 1848—49. évi orsz. honvéd egyesület központi bizottságához felterjesztető Vavrik Endre, Cserei Ignác, Horváth József, Tilkovszky Fridolin és Hubert János küldött bajtársaknak tudomás és alkalmazás végett kiatik és a kolozsmegyei és kolozsvári honvéd-egylet választmányának megküldetik.

Földváry Kálmán,
ideigl. elnök.

A tordai honvéd-egyletből.

Minthogy a kolera miatt a tisztelt 48—49-es honvéd országos központi bizottság által Budapestre összehívott országos honvédgyűlés elnapoltatott, addig is, míg az újból összehívatnék, jó volna, hogy a honvéd-egyletek a saját kebelükben tartsanak gyűlést. E gyűlésen a központi bizottság és az egyletek közt, ez utóbbiak részéről nem ok nélkül, felmerült kellemetlen surlódásokat, minden keserű indulat nélkül, bajtársias tisztelet és szeretetből kifolyó egyetértéssel, a történeti múltunk emlékére, akként igyekezzenek kiegyenlíteni, hogy jövőre nézve minden fájdalmas érzést szülő központi intézkedéseknek egyszersmindenkorra eleje vétessék, s a megválasztandó központi országos honvéd-bizottság, határozott körülrírással, úgy és oda utasíttassék, hogy a régi honvédek által rábizott végrehajtó hatalmat akként gyakorolja, hogy azáltal még csak színe se láttassék annak, mintha az országos honvédgyűlések határozatait nem *respektálná*, mint a hogy most is a Szegedre. még a múlt évben meghatározott országos honvédgyűlés helyével történt.

Ezek után az egyletek által a gyűlésre küldendő képviselők utasíttassanak arra, hogy az országgyűlés által az 1848—49-beli honvédek részére megszavazott pénzüsszeg mikénti kezelése és hovatordításáról nyílt és megnyugtató felvilágosítást szerezzenek, ez ügyben, szükség esetében, a gyűlés kérelmezzen a képviselőházhoz is.

A közgyűlés kérelmezzen az iránt is, hogy azok az agg honvédek, kik megölhetés tekintetéből nyugdíjazta-

tásra vannak utalva, azok igazolt indokaik mellett azt minél előbb, folyamódásaik után, megkaphassák, még pedig minden „protekció“ nélkül.*)

Helyén lenne az is, hogy a nyugdíjügyek elintézésére kiküldött központi bizottság akként alakíttassék meg, hogy abban az annyit szenvedett 48—49-es honvédek teljes bizodalommal megnyughassanak.

Végre kérjük és követeljük az eddigelé nyugdíjazottak névsora felmutatását és minden honvéd-egylethez való megküldését, mert az ily ügyekben a nyilvánosság legtisztább igazság, az 1848—49-beli honvédügy iránti kegyelet ezt megköveteli, már szelleménél fogva sem tűrheti meg a „Cryptogami“-kus eljárást.**)

Bajtársi üdvöslettel maradván

Gyéresen, 1893. szeptember 7-én.

Szentgyörgyi József,

1848—49-beli huszár-százados.

A kolozsvári és kolozsmegyei honvéd egyesület szeptember 2-án szombaton d. u. 5 órakor népes közgyűlést tartott. A gyűlés folyamán jutott a jelenlevők tudomására a távirati értesítés, hogy az orsz. honvédgyűlést az értekezlettel egyetemben bizonytalan időre elhalasztották. Ennek daczára kijelölték az értekezletre felküldendő képviselőket és elhatározták, hogy a megbízó leveleket e gyűlésből kifolyólag fogják kiállítani. A közgyűlés a központi választmányt fel fogja kérni, hogy az *bevételeiről és kiadásairól* részletes számadást adjon, mely kinyomattassék a tagok megnyugtatására. Kérni fogja továbbá a közgyűlést, hogy a honvéd-egyletek székhelyén levő adóhivataloknál 200 forintot letétbe helyeztessen, hogy abból a honvéd-egyleti elnök hirtelen halálozás, vagy váratlan szerencsétlenség esetén a nyomorban levő honvéd özvegyének, vagy honvédnek pillanatnyi segínyt adhasson, utólagos elszámolás és központi utalványozás mellett. Az egyesület kérni fogja az országos gyűlést, az 1891. évi közgyűlés ama pontjának, mely a segélyezést 65 évről leszállítja, érvényesítésére és e jegyzőkönyvnek, mely a központi választmány által soha szét nem küldetett, sokszorosítva leendő szétküldésére. A központi választmány egyik közegének Kolozsvárra küldött levelét mutatták be, a melyben a kolozsvári honvédek körében uralkodó szellem felett sajnálkozik s miután a levél valamely ismeretlen kolozsvári honvédre hivatkozik, mint a kitől az információkat kapta, légből kapott s beszámíthatlan cselekménynek tulajdonítja a gyűlés a levelet, képtelennek tartván arra bármely honvédet az egyesület kebelében, a ki a nélkül, hogy a gyűléseken magának meggyőződést szerezne, légből kapott állításokat írjon. S miután a központ eme tisztviselőjétől ezenkívül több beszámíthatlan cselekedet történt, melylyel maga-magánkívül a központot és a bajtársakat is kompromittálta, egyelőre napirendre tér a be-terjesztett dolog felett.

A kolozsvári honvéd-egylet választmánya e hó 10-én az iparosok palotájában gyűlést tartott. A gyűlésen bejelentették, hogy a közgyűlés óta harminczöt honvédnek intézte el az egyesület az ügyét. Két honvédet más honvéd-egylet kebeléből átírt s erről az illető honvéd-egyletet megfelelően értesítette. Két kellőleg igazolt honvédet a törzskönyvbe bevezetett. Egy honvéd felvő-

*) Tájékoztatásul megemlítjük, hogy a kolozsvári egyesület e tekintetben a központ kezelő hivatalának elismeréssel adózik. Szerk.

**) Ez okvetlen meg kell hogy történjék, mert erre egyik utóbbi közgyűlésen kötelező kijelentést tett a központ nevében Tisza László elnök. Ezt különben egyhangúlag követelik a többi egyesületek is.

telét s felutazását a honvéd-menedékházba közvetítette és segélylyel látta el. Őt elveszett igazolvány helyett újakat, másodlatokat állított ki. Egy öreg honvéd részére évi 48 forint nyugdíj eszközölt ki a honvéd-egylettől és két honvédnek használhatatlan ellátási okmányát terjesztette fel kicserélés végett. Ujabban ismét felterjesztett egy kellően felszerelt kérést segélyezés végett. Két honvéd keresztlevele iránt megkereste a lelkesi hivatalokat. A többi honvédek kérései szabálytalanul lévén felszerelve, tájékoztató irat mellett visszaadta azokat az illetőknek kiegészítés végett. A választmány örömmel konstataulta, hogy a kezdetben kimondott amaz elvének, hogy csak kellően felszerelt kéréseket terjeszt fel segélyezés és nyugdíjazás végett s az esetben, ha a segélyezés vagy nyugdíjazás jogosultságáról és érdemességéről meg van győződve, meg volt a kívánt jó eredménye, mert a segélyező-bizottság kezelő-hivatalában kellő bizalommal viseltetnek felterjesztései iránt s eddig 15 napon belül elintéztést nyertek felterjesztései. A gyűlés köszönettel vette tudomásul a jegyzőnek azt a munkásságát, hogy a segélyezési szabályokból egy tájékoztatót állított össze, azt több példányban sokszorosította, mi által egy-egy példány kézbesítésével minden a választmányhoz forduló szegény honvéd tájékoztatva van arról, hogy mily uton és minő okmányok bemutatása mellett juthat nyomora enyhítésére némi segélyhez. Ez által a választmány feladata is meg lett könnyítve, mert a kézbesített tájékoztató segélyével az eljárást nem ismerő honvédek az okmányok összeszedése körül bármely irástudó bajtárs vagy jóembere támogathatja. A közelebbi napokban Gáspár Ferencz közhonvédet is felvették a honvéd menedékházba. A tájékoztató egy-egy példányát átvették a jelen volt választmányi tagok is. A választmány örömmel vette tudomásul, hogy a felszaporodott irodai teendőknél Urlaky Péter öreg honvéd a másolásban készséggel segítkezett. A gyűlés, gondosan előkészített tárgysorozatát, egy óra alatt elintézte.

Fohász a honvédek jó szelleméhez!*)

Hajdan Hadur, később gondviselés, nemtő, nemzetünk geniusza, honvéd seregünk jó szelleme valál. Te a csaták tüzeiben nem hagyta el soha, alattad hősök, bátrak, mártírok lettek soraink daliái, de nem hazudtak, méltatlanul nem sértegettek, jellembe vágó akna-munkát nem követtek el soha

Hozzád fohászokodom most, életem alkonyán, benünket hajdan, a becsület ösvényén diadalra vezetett jó szellem! Öregségünkben is védj ügyünket s ne vigy minket a kísértelbe de szabadíts meg a Mikár gonosz szellemétől, most és mindörökké.**)

Egy huszár 48—49-ből.

A honvédgyűlés elhalasztása.

Egész váratlanul, mikor már mindenki majdnem utban lehetett, jutott valami eszébe a központi intézőknek s a gyűlés elhalasztásáról kiadták a lapokban az alábbi körlevelet:

A honvéd-egyesületek t. elnökségeinek!

Tekintettel a kolera járványának az ország több részében való jelentékeny terjedésére s a főváros törvényhatóságának arra az intézkedésére, hogy a magas kormányfővel egyetértőleg az összes

*) E hozzánk beküldött pár sor is nemesen tükrözi vissza a honvédbajtársak hangulatát a Mikár tetteivel szemben. Szerk.

**) Megnyugtattuk bajtárs ur, hogy erre az „Amen“-t vagy a központi bizottság, vagy a közgyűlés rá fogja mondani. Szerk.

fővárosi iskolák megnyitását elodáztatta; az orsz. honvéd egyesületek központi választmányának elnöksége e hivatalos intézkedések hatása alatt s a fölött való félelmében is, hogy a közgyűlés megtartását esetleg a közhatóságok is jogszerűen betilthatnák: az 1893. év szeptember hó 5-ére Budapestre kitűzött országos közgyűlés megtartását bizonytalan időre, a választmány jóváhagyása reményében, elnapolja.

A közgyűlés helyének és határnapjának újabb kitűzését annak idején közölni fogjuk.

Figyelmeztetjük a t. honvéd-egyesületi elnökségeket, hogy miután a vasuti kedvezményes jegyeket már szétküldtük, azokat gondosan őrizték meg, mert a jegyek a kelteztől számított három hónapra érvényesek és azoknak az egyesületeknek, a melyek a jegyeket már most megkapták, új jegyeket nem lehet majd kieszközölni.

Budapest, 1893. szept. 1.

Honvédbajtársi üdvözléssel:

<i>Mikár Zsigmond,</i>	<i>Degré Alajos,</i>	<i>Dr. Balogh Sándor,</i>
jegyző.	ideiglenes elnök.	hely. elnök.

E levelet a honvéd egyesületeknek nem küldték meg. Csupán a lapokban adták ki szept. 2-án. Kolozsvárra érkezett 3-án, távolabbi vidékekre 4-én, vagyis azon a napon, a melyre az értekezlet ki volt tűzve s a melyet megelőzőleg legalább két nappal utra kellett, hogy keljenek a honvédek, tehát az értesítést ők az úton vették. Jó szerencse, hogy Kolozsvártt egy magán sürgönyből már 2-án tudomást lehetett szerezni. Innen továbbadtuk a sürgönyt vidékekre, azokhoz, kik már 3-án reggel indulni készültek.

Hanem ez az intézkedés két szempontból még sem járja:

1. A 48-as honvédek nincsenek tényleges szolgálatban, nem laknak együtt kaszárnnyában, hogy az indulás előtt, vagy indulás alkalmával lehessen őket egy nagyobb útról visszaparancsolni.

2. A mint a szegedi országos ügyvéd-gyűlést, a mint a Miskolczon tartott iparosok országos gyűlését és a mint a fővárosban tartott közúti vasútasok nemzetközi gyűlését nem tiltotta be a rendőrség, ép úgy a honvédek sem oszlatta volna el, kik itánt különben is a hatóságok nagyobb pietással viseltetnek. Utóvégre a szabadságharczi honvédek nem tót napszamosok, kik magukkal kolerát hurcoltaak. Legyen szabad remélni a honvédeknek a központi bizottságtól azt, hogy ez a helytelen eljárás Mikár Zsigmondnak utolsó stiklijje.

Honvédek vasuti jegyei. Kilátásba helyeztek az aug. 14-én kelt és 19-én expedált köriratban kedvezményes vasuti jegyeket. Ezt azonban ahhoz a lehetetlen feltételhez kötötték, hogy 22-én a felutazók nevei a központnak már be legyenek jelentve. Miután ezt a feltételt az intézkedésre szükséges fizikai idő hiánya miatt nem teljesíthették, a legtöbb honvéd-egylet nem reflektálhatott reá. Megírjuk ezt azért, hogy jövőre ilyen intézkedések ne történjenek. A 2 vagy 4 vasuti jegyet kitöltetlenül kell a honvéd-egyleteknek leküldeni, mert a 60 éven túl levő öregeknél már nem lehet tudni, hogy minő betegségi vagy más akadályok jönnek közbe s nagyon sokszor megesik, hogy a jelentkezett helyett egy hét mulva más kénytelen a képviselőre felutazni.

Az országos gyűlés ügye. Eléggé ismeretes okokkal bizonytalan időre elodázták a honvéd-gyűlés ügyét. E bizonytalan idő alatt van idő biztosan gondolkozni és helyesen cselekedni. Fátyolt vetve a történetekre, az összes honvédek

nevében azt a kérést intézzük a központ t. férfiaihoz: sziveskedjenek most már a gyűlés ügyét egészen tiszta alapon felvenni, s az előkészítő intézkedéseket úgy megtenni, hogy sem a honvédek érdekei ne legyenek megsértve, sem az ügy méltósága ne legyen megesorbitva. Mi a mennyire ismerjük Degré Alajos, dr. Balogh Sándor elnökök s a választm. tagok komolyságát, tisztességes és lovagias érzületét, a bajtársak iránti nemes szívü és meleg vonzalmát, hisszük, hogy mind a gyűlés ügye, mind a honvéd-ügy, a követelményeknek megfelelő, tiszta és helyes mederbe fog tereltetni. Ebben bizva kijelentjük, hogy a mint a dolgot a tisztaság és igazságosság útján haladni látjuk, azon leszünk, hogy a központi bizottságnak működését, a bajtársakkal való érintkezést illetőleg támogassuk és feladatát a kitűzött nemes és humanus czélok megvalósítása körül megkönnyítsük.

Honvédek koldulása Sz.-Fehérvárt.

Tekintetes bizottmány!

Ne tessék rossz néven venni, hogy némi megjegyzést írok; minálunk szegény honvédjeink többen koldulással keresik kenyerüket. Most néhány nappal ezelőtt mentem az utcán, jött előmbe egy Jankovits György nevezetű honvéd, 48-as tizedes, és jeles ember volt a csatatéren, kérdeztem tőle, hogy mi járatban van? azt felelte: koldul, én azt mondtam neki, hogy miért nem kéri a nyugdíját? azt felelte hogy hiába kéri, mert még nem töltötte be a 65 évet. Kérem a 62, 63, 64 éves honvéd is ép úgy harczolt, mint a nálánál korra öregebb honvédek. Utolsó napjaikra adják meg tehát ezeknek is azt a néhány fillért, mikor már a haláluk órája üt. Például Remsei István tizedes, 2 hónapig kapta s meghalt. Nagy Pál közharczos 6 hónapig, Csörgits János közharczos 8 hónapig, Fehér János tizedes meg kapta folyó év április 1-ére s meghalt márczius 19-én s így nem létszülhetett a nyugdíjban, én kértem a számára temetési költséget. küldöttek 15 frtot a szegény feleségének. Fekete Pál honvéd huszár-hadnagy, minthogy még nem töltötte be a 65 évet, koldulással kereste kenyerét, végre megbetegett, kezei lábai megdagadtak, egy becsületes gazda embernél az istállóban éjjel meghalt.*)

Maradok a t. bizottmánynak, honfui üdvözléssel:

Horváth Gábor,

nyugalm. honvéd-hadnagy.

*) Nem fűzünk kommentárt ehhez a szívet facsaró képhez, de nem zárkoztunk el annak a kijelentése elől, hogy ha a honvéd-egylet központi bizottsága az állapotot a dolgok így meztelenségében terjeszti vala elő, bizonyára lett volna annyi jó lelke az akkori miniszterelnököknek s nem tagadta volna meg a honvédek 60 éves koruktól való ellátását. Mert az államköltségvetésre nézve ez a differenzia szemben a kötelességgel, jelentéktelen, a nemzet becsületére nézve azonban honvédeknek, honvédtiszteknek istállóban, számba nem vett ebek módjára való kimulása, teketória nélkül valjuk meg, — szégyenletes. Akár Szegeden, akár Pesten tartásuk meg a bajtársak a honvéd-gyűlést, (ha majd a központ a Mikár nem igaz mondásaiból, tagadásaiból, sértőrtéseiből, alatomosságaiból s a kolerából is kifogy), erre az állapotra kiváló képen felhívjuk a bajtársak figyelmét.

Ezt elvégzik vele az illető lapok.

Azután az erdélyi lapokra tér és szól ekképen:

Következéseten foglalkozik vélem a Kolozsváron megjelenő „Ellenzék”, mely f. é. május 18-án nem kevesebbel vádol mint azal, hogy elrontottam a Hentzi koszoruzási(?) ünnepélyt, s azóta csaknem minden számában pellengérezí a közp. bizottságunkat is. Az ugyanott megjelenő „1848-49-es Történelmi Lapok” meg szakadatlanul kigyót-békát kiáltanak ellenem, úgy állítván a közp. bizottságot oda, mintha én annak káplárja volnék, s mégis a hülyeséggel határos idegességem (szép a beismerés) miatt legalább is a bolondok valamelyik házában óhaját engemet elhelyezve látni

Itt most már álljunk meg, mert erdélyrészi lapokról s rólunk szól. Tehát először is a mit az „Ellenzék”-ről állít, az nem igaz. Kikerestük az Ellenzék ama számát; az május 18-ról ezt írja:

„1. honvéd-ügy nyomorúságainak oka. Három négy helyről is közlik velünk azt a szerencsétlen állapotot, a mi a honvéd-ügy elsőkélyesedésének a szoborleplezési bizottságban uralkodó zürzavarnak és fejetlenségnek a szülő oka. Kellő tartózkodással és igazán az ügy iránt őszinte sajnálkozással, a baj okozója iránt pedig igaz részvéttel írjuk meg a dolgot, nem azért, hogy valakinek kelemetlenséget okozunk, hanem azért, hogy a bajra rámutatva, a szoborleplezési előkészületek zürzavaros és igazán sok tekintetben érthetetlen menetét megvilágítsuk s feloldhassunk a felelőség alól olyan férfiakat, a kiket a bizalom az ügy élére tett s a kik méltatlanul hordanák, az országos fiaskóval végződnek a dolog, a gancs es kritika legsúlyosabb terheit. A dolog ez: Mikár Zsigmond, a honvédek központi bizottságának főjegyzője már évek óta súlyos idegbajban, üldözési és gyanúsítási mániában szenved. Idegbaja az utóbbi időben a legsúlyosabb jelleget öltötte fel, annyira, hogy betegsége megfosztotta helyes cselekvési képességétől is. Mikár a szobor bizottságnak is kezdetül fogva jegyzője lévén, az ápril. 8. gyűlés óta máj. 10-ig a helyet, hogy a határozatokat végre hajtva, az ügyet előre vitte volna, mindent aníyira összebonyolított, összezavart, hogy az ügy egy kaosszá olvadt össze. E zürzavarban szerencsétlen állapota Degré Alajos bizottsági elnök távollétében olyan cselekedetre ragadtatta, a melynek ép elméjű embereknél áruulás a titulusa s melynél bármely testület haladék nélkül teveseni azt, a ki ilyet ölkövet. Mikár bizva népszerűségében, arra a szerencsétlen tette vetemedett, hogy az országos honvédgyűlés határozata ellenére a központi szobor-bizottság kikerülésével, a saját neve alatt egy nyomtatott felhívást adott ki a honvéd-egyletek elnökeihez, a melyben ezektől azt követeli, hogy az egyleti választmányok kikerülésével fejezzék ki abbéli óhaját-sukat, hogy a szobor-leplezés ne máj. 21-én, hanem június 10-én legyen. Indokolásul 4 tömött nyomtatott oldalon egy csomó galiamathaszt sorol elő. Ertsük meg jól. Ez a szerencsétlen beteg ember, a helyett, hogy kötelességét teljesíteni tudná, először összezavar, a központban a dolgot, azután pedig az egész ország összes honvéd-egyletében kétséget és zavart idéz elő. Mikárnak ez a levele mindentel, mint értesítenek óriási megbotránkozást és elkecsereledést szült. Heves kifakadásokra készülnek a szobor leplezési ünnepen. A bizottság helyesen tenné, ha tudomást véve az esetől, haladéktalanul felmentené ezt a szerencsétlen embert a további teendőik alól s az ügyek igazítását olyaúra bízna, a kikben ész, erő, jó akarat öszpontosul s a három napon megtenné mindazt, a mit még megtenni lehet. Mikár különben üldözési és gyanúsítási rögeszméjével évek óta sokat mortifikálta a honvéd-egyleteket. A nélkül, hogy valaki vádolta volna, árkusokra terjedő nyomtatott levelekben igazolta magát zavaros körmondatokkal és hosszú magánlevelekkel, melyeknek éle hól Tisza, hol a segélyezési bizottság, hol egyik-másik bajtárs ellen irányult csupán azért, hogy beteges képzelődésében saját énjének érvényt szerezni tudjon.”

Ebben tehát egy szó sincs a Hentzi koszoruzási ünnepély megakadályozásáról, ily műveletet különben is bármely lap nem gáncscsal, hanem elismeréssel fogadna Mikártól. E tudva nem igaz mondás alatt tehát vagy beszámíthatatlanság, vagy gonoszság lappang.

A reánk vonatkozó további szavai nem érdemelnek szót.

Krivácsiról beszél azután a körlevélben és szól valami fekete kézről, mely az ő tetteit mindig megakasztja.

Mi úgy tapasztaltuk eddig, hogy az ő tettei feketeék, s ha a tettek a lélek betűi, akkor az ő lelke is fekete, s azért lát minden intézkedésen fekete kezét.

Ugyan e kikezdésben zavarosan sok szót összehalmozva, Szapáry grófot és Wekerle miniszterelnököket is nagykepuskódelessel belé foglalja. Elég illetlenség tőle. Mindket gavallér férfiu sokkal magasabb színvonalon áll, hogysen Mikárnak joga lenne tisztelt neveiket érthetetlen és csúf pamfletjébe bele zavarni

A további kikezdésben ismét maga magával s a fővárosi ismeretlen ellenségeivel viaskodik mint don Quijotte.

S leírja az általa don Quijottei bölcsességgel kísélt ünnepélynek részleteit. Azon, hogy Sancho Panzát extravaganciáinak megoldásához nem kapott, nem csodálkozunk. De azon ma is csodálkozunk, hogy merészkedett a központi bizottság háta megett ily aknamunkát megkísérteni. Ennek áruulás a neve s efféléért a katonaságnál Mikár úr úrba lötték volna. Ő különben abban a május 10-én kelt köriratában, a melyet a honvéd-egyleteknek szétküldözött, a többek között ezeket írta:

Kérek pedig, s appellálok jóra valósságtokhoz és lovagiasságtokhoz, hogy akár magatokéva tesszitek véleményemet akar nem, válasz nélkül ne hagyjon egyikőtök sem, ezzel fogjátok bebizonyítani azt, hogy ügyünkbeli, immár a 4-ik évtizedben folyó, s valóban szakadatlan küzdelemmel járó munkám iránt méltánlyással vagytok. — Ne méltóztassék egyikőtök sem egylete választmányának palástja alá rejtőzni, s azt mondvá, hogy előbb gyűlést kell tartani stb, hanem tegyétek meg azt, hogy megbeszélvén mindenikőtök levelem tartalmát választmányának irányadó pár tagjával, miutan ügyis mindenütt kicsiny már a száma a bajtársaknak, sőt az egyes elnök mindenik ismeri is társainak a nézetét; szerencsétlensétek ez alkalommal azonnali beces válaszotokkal, — én bizom, hogy végső phasisában a dolognak, nem fogtok szemrehányással illetni a szabadságért, melylyel élek irányotokban.

Megjegyzem, hogy tagadó válaszotokat éppen úgy tisztelettel fogom venni, mint az igenlőt, — a földolog az tevén, hogy ismerjem és láthassák bizodalmas bajtársaink itt, hogy mi a véleményetek? S megjegyzendő főleg, hogy ebből most egyelőre, semminek a lapokba jutnia nem szabad, engedjétek bizhatom agg korotok és férfiaságtokhoz.

Budavárban felállított szép emlékszobrunknak a leplezése — ugyanis — f. hó 21-kére van kitűzve; akkor azonban midőn így határozunk, felét sem láttuk annak, a mit csak magam is tegnap óta tudok. De meg kell vallanom, hogy maguk az országos gyűlésünk által létrehozott megállapodások sem felelnek meg a feladatnak, ha komolyan szemügy alá vesszük az egész dolgot; mert: stb.

A Történelmi Lapok a multat szolgálja ugyan, de egyuttal a negyvennyolczas honvédség jövőjének minden becstelenségtől való megóvását is köteletségének ismeri

Mikár kezdet óta minden vizzálynak és botránynak részese és intézője, melyekkel a 48-49-es honvédség ügyéről a közönség jó véleménye és rokonszenve elfordított vagy megrontatott.

Szüntelen aknamunkáról, feketekézről, ördögi machinációkról beszél, számtalan körlevelében és röpirataiban.

Lehetséges-e józan ésszel elhinni, hogy mindenkor, minden ügyben csak Mikárnak volna igaza, az igazság kiderítését s különböző eltítkolt ügyek nyilvánosságra hozatalát s azok tisztázását sürgető összes honvédségnek ne lenne igaza?

Csak a tennebb közlött két adat is elegendő annak bebizonyítására, hogy Mikár senkinek sem akar engedelmeskedni s csellel, sértegetéssel és erőszakkal, úgy a hogy épen jó, az orsz. honvéd-gyűlések határozatainak megfontására minden perczen kész és felhasználható eszköz.

Fizetést kap-e érette és alkalomszerűleg kitől menyit? nem tudjuk és nem is kutatjuk. De hogy ilyen ember üljön a honvéd-egyletek nyakán, nagy botrány volt eddig is, még nagyobb lenne ezután.

Ezek után Mikár úr felett napirendre térhetünk.

Szabadságharcai képek, történelmi és népies füzetek. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum a „Történelmi Lapok”-ban megjelent arcképek és emlékek metsvényeiből finom kártya-papírra külön lenyomatokat készített s azt a Történelmi Lapok füzetével, valamint népies tárgyú füzetekkel egyetemben Kossuth és más hazafias tárgyú ünnepeken és népnünnepen értékesíti. E kezdeményezés nemcsak a kolozsvári ünnepélyeken vezetett szép sikerre, hanem a vidéken is pártolásban részesült. Tordán, az Emke javára Sándor Kálmán tsvzéki

biró, elnök, lelkes vezetése alatt rendezett ünnepen 500 drbot terjesztettek el a hazafiak között. A muzeum a vidéki rendezősegeknek Kossuth és más ünnepélyeken való terjesztés végett e képek és füzetekből 300 drbot küld 5 frt papír és nyomtatási árban.

A lenyomott képek és füzetek között a következő képek és füzetek vannak:

Képek: Bardócz Sándor (elkés. Schweidel és Török vértanuk gyóntatója) Budai honvédek csoportja a budai honvéd-szobor leleplezésén résztvevőkből. (Inczédy Samu, Végh Bertalan ezredek, Szabó Samu tanár, Kalmár Antal főhadnagy, Bay János hadnagy, Gurnisevitz Kelemen.) Csoport a Gábor Áron ágyúöntő műhelyének még élő munkásaiból: (Paizs Antal, Tóth József, Turóczy Mózes, Kovács András, Bene József, Klünglein Lipót) Degré Alajos huszár-százados, közp. honvéd-egyl. elnök. Esterházy Miguel gr., Esterházy Kálmán gr., Honvéd emlék-kép, Inczédy Sámuel ezredes hajdan és most. Kós Ferencz k. tanácsos, Klapka György tábornok, Kossuth Lajos szülőháza, Kossuth Lajos 1847-beli felv. Kossuth Lajos 1854-beli felv. Kossuth Lajos 1849-beli felv. Kossuth Lajos 1892-beli felv. arcképei. Kossuth Lajos fiai nevelőjük társaságában. Petőfi Sándor „Talpra magyar“ eredeti kézirat le. yomata. Petőfi Sándor „Talpra magyar“ legelső kiadás eredeti lenyomata. Rétyi Antos János tábornokari alezredes. Reiner Zsigmond dr. honvéd főorvos, Sárosy Gyula Bányai Julia honv.-százados. Tassy Végh Bertalan ezredes, Teleki Sándor gr. ezredes, stb. stb. A füzetek között az aradi elítéltek névsora, a Történelmi Lapok többrendbeli ünnepi száma és több népies elbeszélést és hazafias verseket tartalmazó példányok vannak. Ha valaki 100 példányon alól rendel s meghatározza, hogy mely képek vagy füzetek küldessenek, az esetben drbjá 10 kr 100 példányon felül pedig 5 krért küldhető. Kossuth és más hazafias ünnep rendezőinek a figyelmét felhívjuk erre. A kolozsvári és tordai ünnepeken a képeket és füzeteket kisasszonyok árusították.

Kérelem. Szükségünk lévén a „Vasárnapi Ujság“ 1876. évf. 14. számára, valamint az 1888. évf. 46. számára, ugyszintén a „Pesti Napló“ 1878. évf. összes reggeli számaira, illetve — ha valakinek netalán a lap be lenne kötötve — az egész évfolyamra, továbbá a „Képes Családi Lapok“ 1887. évf. 43. sz., 1888. évf. 1., 26., 27. sz. és végül a „Magyar Ifjúság“ 1891. évf. 52. számára, kérjük t. olvasóinkat, kik e számokat eladni hajlandók, szíveskedjenek szerkesztőségünket mielőbb értesíteni. A kívántakat akár pénzért, akár cserében a „Vas. Ujság“ régebbi évfolyamai más számaiért megveszi a Szerkesztőség.

A kiadóhivatal vezetése. Ertesítjük lapunk összes barátait, hogy a kiadóhivatal vezetése, a lap alapításával és a kezdet nehézségeivel járó úttörő munka után, az ideiglenes és koronkint változott igazgatás alól állandó és rendszeres vezetés alá jutott. Az átmenettel kapcsolatosan a jelen és jövő számnál netán felmerülő kisebb zavar vagy tévedésért előre is elnézést kérve, kérjük lapunk barátait, szíveskedjenek minden késedelemről, zavarról vagy hiányról a kiadóhivatalt értesíteni, s az a felszólalásokat haladéktalanul orvosolni fogja. Elmaradt számok

reklamálását kérjük 14 napon belül tenni. Együttal értesítjük előfizetőinket arról is, hogy a lap könyveinek átvételével kapcsolatosan minden előfizető részére a teljesített fizetésekről és a netáni hátralékokról számlakönyvi kivonatot küld a kiadóhivatal és pedig a kolozsvári t. előfizetőknek a jelen számmal egyidejűleg, a távolabb lakóknak pedig aug. hó folyamán. Kérhetnek lapunk t. barátai arra, hogy a mint kézhez veszik az értesítéseket, szíveskedjenek a netáni hátralékokat kiegyenlíteni, hogy a lap kiállítási költségeinek fedezésénél fennakadás ne merüljön fel, mert az előfizetési díj a szegényebb bajtársak kedvéért mérsékelt összegre tétett, s az kizárólag a lap nyomdai kiállítására és szétküldésére fordíttatik.

Kiváló tisztelettel
a kiadó hivatal.

A főszezon beálltával a „Képes Családi Lapok“ tartalma is fokozódott érdekességben és változatosságban. Irói gárdája pihent erővel fog a munkához, hogy a közönséget érdekesebbnél-érdekesebb dolgozatokkal szórakoztassa. A 37-ik szám tartalma ezuttal is változatos és érdekes. A gyönyörködtető párosul benne a hasznossal. Felvidítő elbeszélések kivül helyet találnak benne olyan közlemények is, melyek a család egészségügyét érdeklik és hasznos utmutatásokat tartalmaznak. Szóval a közönség igényeit minden irányban kielégíti s ily szempontból a pártolást a legnagyobb mértékben kiérdemli. Részünkről a legmelegebben ajánljuk e hasznos és jutányos szépirodalmi képes heti lapot.

Butorozott

szép tágas szoba

napos oldalra néző ablakokkal

Kiadó október 1-től.

Kolozsvárt. Új-utca 19. sz. a.

külön bejarrattal.

CZETZ PÉTER

első és legnagyobb temetkezési intézete egész Erdélyben Kolozsvárt.

Belközép-utca, Minorita-templom épülete.

Helybeli és vidéki temetések egy árban számít.